ĢENERĀLADVOKĀTA ENTONIJA MAIKLA KOLINSA
[*ANTHONY MICHAEL COLLINS*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2023. gada 16. februārī[1]

Apvienotās lietas C-38/21, C-47/21 un C-232/21

VK
pret
***BMW Bank GmbH* (C-38/21)**
un
F. F.
pret
***C. Bank AG* (C-47/21)**
un
CR,
AY,
ML,
BQ
pret
Volkswagen Bank GmbH,
***Audi Bank* (C-232/21)**

(*Landgericht Ravensburg* (Rāvensburgas apgabaltiesa, Vācija) lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Patērētāju tiesību aizsardzība — Transportlīdzekļa līzinga līgums ar nobraukuma uzskaiti — Nomas līgums par lietota transportlīdzekļa iegādi — Direktīva 2002/65/EK — Direktīva 2008/48/EK — Direktīva 2011/83/ES — Jēdzieni "ārpus uzņēmuma telpām noslēgts līgums" un "distances līgums" — Starpnieka iesaistīšana līguma sagatavošanas posmā — Izņēmums attiecībā uz atteikuma tiesībām saistībā ar automašīnu nomas pakalpojumu sniegšanu — Direktīvas tiešas horizontālas iedarbības neesamība — Prasības attiecībā uz līgumā iekļaujamo informāciju — Prezumpcija par pienākuma informēt izpildi, kad tiek izmantots likumisks paraugs — Atteikuma tiesības — Atteikuma termiņa skaitīšanas uzsākšana nepilnīgas vai satura ziņā nepareizas informācijas gadījumā — Atteikuma tiesību ļaunprātīga izmantošana — Iepriekšējas restitūcijas prasība

[1] Oriģinālvaloda – angļu.

Satura rādītājs

I. Ievads . . . 3

II. Tiesiskais regulējums . . . 3

A. Eiropas Savienības tiesības . . . 3

1. Direktīva 2002/65 . . . 3

2. Direktīva 2008/48 . . . 4

3. Direktīva 2011/83 . . . 7

B. Vācijas tiesību akti . . . 10

1. Civilkodekss . . . 10

2. Civilkodeksa ievadlikums . . . 15

III. Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi . . . 16

A. Lieta C-38/21 . . . 16

B. Lieta C-47/21 . . . 23

C. Lieta C-232/21 . . . 27

IV. Tiesvedība Tiesā . . . 30

V. Juridiskā analīze . . . 30

A. Lieta C-38/21 . . . 31

1. Par piekto jautājumu lietā C-38/21 . . . 31

2. Par sesto jautājumu lietā C-38/21 . . . 34

3. Par septīto jautājumu lietā C-38/21 . . . 35

4. Par astoto jautājumu lietā C-38/21 . . . 36

5. Starpsecinājumi . . . 37

B. Lietas C-47/21 un C-232/21 . . . 38

1. Par pirmo jautājumu lietās C-47/21 un C-232/21 . . . 38

2. Par otro jautājumu lietās C-47/21 un C-232/21 . . . 40

3. Par ceturto jautājumu lietās C-47/21 un C-232/21 . . . 41

4. Par piekto jautājumu lietās C-47/21 un C-232/21 44

VI. Secinājumi 45

I. Ievads

1. *Landgericht Ravensburg* (Rāvensburgas apgabaltiesa, Vācija) lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet no vairākiem strīdiem starp patērētājiem un finanšu iestādēm, kas saistīti ar transportlīdzekļu ražotājiem. Iesniedzējtiesā izskatāmajās lietās ir izvirzīti jautājumi par to, vai patērētāju atteikšanās no – vienā lietā – transportlīdzekļa līzinga līguma ar nobraukuma uzskaiti un – pārējās lietās – no aizdevuma līgumiem, kuru mērķis ir finansēt lietota transportlīdzekļa iegādi, ir spēkā.

2. Jautājumi, kas aplūkoti šajos secinājumos saskaņā ar Tiesas lūgumu, attiecas, pirmkārt, uz līzinga līguma ar nobraukuma uzskaiti raksturu, ņemot vērā Direktīvu 2002/65/EK[2], Direktīvu 2008/48 EK[3] un Direktīvu 2011/83/ES[4]. Šajā kontekstā Tiesai ir arī lūgts interpretēt jēdzienus "ārpus uzņēmuma telpām noslēgts līgums" un "distances līgums" Direktīvas 2011/83 izpratnē un lemt par izņēmuma attiecībā uz pēdējā minētajā direktīvā paredzētajām atteikuma tiesībām iespējamo piemērošanu. Otrkārt, Tiesa ir aicināta lemt par trim aspektiem saistībā ar Direktīvā 2008/48 kreditoriem noteikto pienākumu sniegt patērētājiem informāciju tostarp par atteikuma tiesībām. Tie ir: valsts tiesību aktu, kas rada tiesisku prezumpciju, ka informācijas sniegšanas pienākums ir izpildīts, ja ir izmantots valsts tiesību aktos noteikts paraugs (turpmāk tekstā – "likumisks paraugs"), saderība ar minēto direktīvu, satura ziņā nepareizas vai nepilnīgas informācijas sniegšanas sekas attiecībā uz atteikuma termiņa sākumu, kā arī kreditora iespēja atsaukties uz to, ka patērētājs ir ļaunprātīgi izmantojis atteikuma tiesības. Treškārt, Tiesai ir uzdots jautājums, vai ar Savienības tiesību efektivitātes principu ir saderīgas konkrētas sekas, ko valsts tiesības piedēvē atteikumam no kredītlīguma, kurš saistīts ar pārdošanas līgumu.

II. Tiesiskais regulējums

A. Eiropas Savienības tiesības

1. Direktīva 2002/65

3. Direktīvas 2002/65 1. panta 1. punktā ir noteikts, ka šīs direktīvas mērķis ir "tuvināt dalībvalstu normatīvos un administratīvos aktus par patēriņa finanšu pakalpojumu tālpārdošanu".

4. Direktīvas 2002/65 2. panta a) punktā "distances līgums" ir definēts kā "jebkurš līgums, kas noslēgts starp piegādātāju un patērētāju, saskaņā ar piegādātāja organizētu tālpārdošanas vai pakalpojumu sniegšanas sistēmu, kad piegādātājs minētā līguma vajadzībām ekskluzīvi izmanto

[2] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2002. gada 23. septembris) par patēriņa finanšu pakalpojumu tālpārdošanu un grozījumiem Padomes Direktīvā 90/619/EEK un Direktīvā 97/7/EK un 98/27/EK (OV 2002, L 271, 16. lpp.).

[3] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2008. gada 23. aprīlis) par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ Direktīvu 87/102/EEK (OV 2008, L 133, 66. lpp.).

[4] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2011. gada 25. oktobris) par patērētāju tiesībām un ar ko groza Padomes Direktīvu 93/13/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 1999/44/EK un atceļ Padomes Direktīvu 85/577/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 97/7/EK (OV 2011, L 304, 64. lpp.).

vienu vai vairākus informācijas pārraides līdzekļus līdz līguma noslēgšanas brīdim un ieskaitot to". Saskaņā ar direktīvas 2. panta b) punktu "finanšu pakalpojums" ir "jebkurš bankas, kredīta, apdrošināšanas, personālo pensiju, ieguldījumu vai maksājumu rakstura pakalpojums".

5. Direktīvas 2002/65 6. panta 1. punktā tostarp ir paredzēts, ka "dalībvalstis nodrošina, ka patērētājam ir 14 kalendāra dienas, lai atkāptos no līguma bez līgumsoda un bez iemesla paziņošanas".

2. Direktīva 2008/48

6. Direktīvas 2008/48 9., 10., 12., 30. un 31. apsvērums ir formulēti šādi:

"(9) Vajadzīga pilnīga saskaņošana, lai visiem patērētājiem Kopienā nodrošinātu augstu un līdzvērtīgu viņu interešu aizsardzības līmeni un lai izveidotu īstu iekšējo tirgu. Tādēļ dalībvalstīm nevajadzētu atļaut saglabāt vai ieviest valstu noteikumus, izņemot tos, kas paredzēti šajā direktīvā. Šāds ierobežojums tomēr būtu jāpiemēro tikai tad, ja šajā direktīvā pastāv saskaņoti noteikumi. Ja šādi saskaņoti noteikumi nepastāv, dalībvalstīm būtu jāpatur tiesības saglabāt vai ieviest valstu tiesību aktus. Attiecīgi dalībvalstis, piemēram, var saglabāt vai ieviest valsts noteikumus par pārdevēja vai pakalpojumu sniedzēja un kreditora nedalīto un solidāro atbildību. Cits šīs dalībvalstu iespējas piemērs varētu būt tāds, ka dalībvalstis patur spēkā vai ievieš valstu noteikumus par preču pārdošanas vai pakalpojumu sniegšanas līguma atcelšanu, ja patērētājs īsteno savas tiesības atteikties no kredītlīguma. [..]

(10) Šajā direktīvā ietvertās definīcijas nosaka saskaņošanas apjomu. Tāpēc dalībvalstu saistībām īstenot direktīvas nosacījumus vajadzētu būt ierobežotām attiecībā uz to apjomu, kā tas noteikts minētajās definīcijās. Atbilstīgi Kopienas tiesību aktiem šai direktīvai tomēr nebūtu jāskar tas, kā dalībvalstīs tiek piemēroti direktīvas nosacījumi attiecībā uz jomām, kas neietilpst tās darbības jomā. Tādējādi dalībvalstis varētu saglabāt vai ieviest valstu tiesību aktus, kas ir atbilstīgi šīs direktīvas vai tās atsevišķu noteikumu prasībām par kredītlīgumiem, kas ir ārpus šis direktīvas darbības jomas. [..]

[..]

(12) Līgumi par ilglaicīgu pakalpojumu sniegšanu vai tāda paša veida preču piegādi, saskaņā ar kuriem patērētājs maksā par tiem līgumu noteikumu darbības laikā, maksājot pa daļām, var būtiski atšķirties no kredītlīgumiem, uz ko attiecas šī direktīva, gan saistībā ar iesaistīto līgumslēdzēju pušu interesēm, gan darījumu kārtību un izpildi. Tādēļ būtu jāprecizē, ka šajā direktīvā šādi līgumi netiek uzskatīti par kredītlīgumiem. [..]

[..]

(30) Šī direktīva nereglamentē līgumtiesību jautājumus, kas attiecas uz kredītlīgumu spēkā esamību. Tādējādi šajā jomā dalībvalstis var paturēt spēkā vai ieviest valsts noteikumus, kas atbilst Kopienas tiesībām. [..]

(31) Lai patērētājs zinātu savas kredītlīgumā noteiktās tiesības un pienākumus, visa vajadzīgā informācija kredītlīgumā būtu jāizklāsta skaidri un lakoniski.

[..]"

7. Atbilstoši Direktīvas 2008/48 1. pantam direktīvas mērķis ir "saskaņot dažus dalībvalstu normatīvo aktu un administratīvo procedūru aspektus saistībā ar līgumiem, kas attiecas uz patēriņa kredītu". Direktīvas 2008/48 2. panta 1. punktā ir paredzēts, ka direktīvu piemēro kredītlīgumiem. Direktīvas 2. panta 2. punkta d) apakšpunktā ir noteikts, ka direktīvu nepiemēro "tādiem nomas vai līzinga līgumiem, ar kuriem neuzliek ne saistības iegādāties līgumā paredzēto preci, ne arī ar citu atsevišķu līgumu; uzskata, ka šādas saistības pastāv, ja kreditors par to nolemj vienpersoniski".

8. Direktīvas 2008/48 3. pantā ir definēti vairāki šajā direktīvā lietotie termini, tostarp:

"c) "kredītlīgums" ir līgums, ar ko kreditors piešķir vai apsola piešķirt patērētājam kredītu atlikta maksājuma, aizdevuma vai citas tamlīdzīgas finansiālas vienošanās veidā; izņemot līgumus par ilglaicīgu pakalpojumu sniegšanu vai tāda paša veida preču piegādi, ja patērētājs maksā par šādiem pakalpojumiem vai precēm līguma noteikumu darbības laikā, maksājot pa daļām;

[..]

n) "saistīts kredītlīgums" ir tāds kredītlīgums, saskaņā ar kuru:

i) attiecīgais kredītlīgums paredzēts vienīgi, lai finansētu līgumu par konkrētu preču piegādi vai konkrēta pakalpojuma sniegšanu; un

ii) šie abi līgumi objektīvā skatījumā veido komerciālu vienību; uzskata, ka pastāv komerciāla vienība, ja piegādātājs vai pakalpojuma sniedzējs pats finansē kredītu patērētājam vai ja to finansē trešā persona, ja kreditors izmanto piegādātāja vai pakalpojumu sniedzēja pakalpojumus saistībā ar kredītlīguma noslēgšanu vai sagatavošanu vai ja konkrētās preces vai konkrēta pakalpojuma sniegšana nepārprotami paredzēta kredītlīgumā."

9. Direktīvas 2008/48 10. panta "Kredītlīgumos iekļaujamā informācija" 2. punktā tostarp ir paredzēts:

"Kredītlīgumā skaidri un lakoniski norāda:

[..]

l) procentu likmi maksājumu kavējumu gadījumā, kāda tā piemērojama kredītlīguma noslēgšanas brīdī, un procedūru tās koriģēšanai, un – attiecīgā gadījumā – jebkādu maksu par saistību nepildīšanu;

[..]

p) informāciju par to, vai pastāv vai nepastāv tiesības atteikties no līguma, laika periodu, kurā var izmantot atteikšanās tiesības, un citus minēto tiesību izmantošanas nosacījumus, tostarp informāciju par patērētāja pienākumu samaksāt izmantoto kapitālu un procentus saskaņā ar 14. panta 3. punkta b) apakšpunktu, kā arī maksājamo procentu apjomu dienā;

[..]

r) informāciju par tiesībām uz pirmstermiņa atmaksu, par pirmstermiņa atmaksas procedūru, kā arī – attiecīgā gadījumā – informāciju par kreditora tiesībām uz kompensāciju un veidu, kā tādu kompensāciju nosaka;

[..]

t) informāciju par to, vai pastāv ārpustiesas sūdzību un pārsūdzību mehānisms patērētājam, un, ja pastāv, tad metodes, kā to izmantot;

[..]."

10. Direktīvas 2008/48 14. pantā "Atteikuma tiesības" ir noteikts:

"1. Patērētājs četrpadsmit kalendāro dienu laikā var atteikties no kredītlīguma, nesniedzot nekādu pamatojumu.

Šo atteikuma termiņu sāk skaitīt:

a) no kredītlīguma noslēgšanas dienas; vai

b) no dienas, kad patērētājs saņem līguma noteikumus un nosacījumus, un informāciju saskaņā ar 10. pantu, ja šī diena ir vēlāk nekā šīs daļas a) apakšpunktā minētā diena.

[..]

3. Ja patērētājs izmanto atteikuma tiesības, viņš:

a) lai atteikums stātos spēkā pirms 1. punktā minētā termiņa beigām, par to paziņo kreditoram atbilstīgi informācijai, ko kreditors sniedzis saskaņā ar 10. panta 2. punkta p) apakšpunktu, izmantojot līdzekļus, ko var pierādīt saskaņā ar valsts tiesību aktiem. Uzskata, ka termiņš ir ievērots, ja šo paziņojumu, ja tas ir papīra formā vai uz cita pastāvīga informācijas nesēja, kas ir kreditoram pieejams un sasniedzams, nosūta pirms termiņa beigām; un

b) maksā kreditoram kapitālu un par šo kapitālu uzkrātos procentus no kredīta izņemšanas dienas līdz dienai, kad kapitāls atmaksāts, bez kavēšanās un ne vēlāk kā 30 kalendāro dienu laikā pēc paziņojuma par atteikumu nosūtīšanas kreditoram. Maksājamos procentus aprēķina, pamatojoties uz aizdevuma likmi, par ko noslēgta vienošanās. Atteikuma tiesību izmantošanas gadījumā kreditoram nav tiesību uz jebkādu citu kompensāciju no patērētāja, izņemot kompensāciju par neatmaksājamām izmaksām, ko kreditors veicis valsts administrācijai.

[..]"

11. Saskaņā ar Direktīvas 2008/48 15. pantu "Saistīti kredītlīgumi":

"1. Ja patērētājs, pamatojoties uz Kopienas tiesību aktiem, ir izmantojis atteikuma tiesības attiecībā uz preču piegādes vai pakalpojumu sniegšanas līgumu, uz viņu vairs neattiecas saistītais kredītlīgums.

[..]

3. Šis pants neskar valstu noteikumus, saskaņā ar kuriem kreditors ir solidāri atbildīgs par jebkuru prasību, kāda patērētājam var būt pret piegādātāju, ja preču vai pakalpojumu iegāde no piegādātāja ir finansēta ar kredītlīgumu."

12. Direktīvas 2008/48 22. panta "Saskaņošana un šīs direktīvas obligāta piemērošana" 1. punktā ir noteikts:

"Ciktāl šajā direktīvā iekļauti saskaņoti noteikumi, dalībvalstis savos tiesību aktos nedrīkst saglabāt vai ieviest noteikumus, kas atšķiras no šajā direktīvā paredzētajiem."

3. Direktīva 2011/83

13. Direktīvas 2011/83 2., 16., 20., 22. un 49. apsvērumā ir noteikts:

"(2) [..] Šajā direktīvā tāpēc būtu jānosaka standarta noteikumi par distances līgumu un ārpus uzņēmuma telpām noslēgto līgumu kopīgajiem aspektiem, neietverot iepriekšējās direktīvās noteikto minimālās saskaņošanas nosacījumu, vienlaikus atļaujot dalībvalstīm paturēt spēkā vai pieņemt valsts noteikumus attiecībā uz konkrētiem aspektiem.

[..]

(16) Šai direktīvai nebūtu jāskar valsts tiesību akti par juridisko pārstāvību, piemēram, noteikumi attiecībā uz personu, kura rīkojas tirgotāja vārdā vai viņa uzdevumā (piemēram, aģents vai pilnvarotais). Šajā jomā kompetence būtu jāsaglabā dalībvalstīm. [..]

[..]

(20) Distances līguma definīcijai būtu jāattiecas uz visiem gadījumiem, kad saskaņā ar organizētu distances pārdošanas vai pakalpojumu sniegšanas shēmu tirgotājs un patērētājs noslēdz līgumus, izmantojot tikai vienu vai vairākus distances saziņas līdzekļus (piemēram, pasta pasūtījumu, internetu, telefonu vai telefaksu) līdz līguma noslēgšanas brīdim un ieskaitot to. Minētajai definīcijai būtu arī jāattiecas uz situācijām, kad patērētājs uzņēmuma telpas apmeklē, tikai lai ievāktu informāciju par precēm vai pakalpojumiem, un vēlāk sarunas par līgumu veic un līgumu noslēdz no attāluma. No otras puses, līgums, par kuru sarunas veic tirgotāja uzņēmuma telpās un beigās noslēdz, izmantojot distances saziņu, nebūtu jāuzskata par distances līgumu. Tāpat arī līgums, ko ierosina, izmantojot distances saziņu, bet beigās noslēdz tirgotāja uzņēmuma telpās, nebūtu jāuzskata par distances līgumu. [..] Norādei uz organizētu distances pārdošanas vai pakalpojumu sniegšanas shēmu būtu jāietver tās shēmas, ko piedāvā kāda trešā persona, kas nav attiecīgais tirgotājs, bet ko tirgotājs izmanto, piemēram, tiešsaistes platforma. Tomēr tam nebūtu jāattiecas uz gadījumiem, kad tīmekļa vietne tikai sniedz informāciju par tirgotāju, viņa precēm un/vai pakalpojumiem un kontakta ziņas.

[..]

(22) Par uzņēmuma telpām būtu jāuzskata arī ikviena veida telpas (piemēram, veikali, stendi vai kravas automašīnas), kuras tirgotājs izmanto kā pastāvīgu vai parastu vietu uzņēmējdarbības veikšanai. Tirgus būdas un stendi gadatirgos būtu jāuzskata par uzņēmuma telpām, ja tās atbilst šim nosacījumam. [..] Tās personas uzņēmuma telpas, kura rīkojas tirgotāja vārdā vai viņa uzdevumā, kā definēts šajā direktīvā, būtu jāuzskata par uzņēmuma telpām šīs direktīvas nozīmē.

[..]

(49) Distances līgumiem un ārpus uzņēmuma telpām noslēgtiem līgumiem vajadzētu būt dažiem izņēmumiem attiecībā uz atteikuma tiesībām. [..] Atteikuma tiesību piešķiršana patērētājam varētu būt neatbilstīga arī dažu tādu pakalpojumu gadījumā, kur līguma noslēgšana ir saistīta ar to, ka tirgotājs rezervē resursus, kurus gadījumā, ja īsteno atteikuma tiesības, viņam var būt grūti realizēt. Tas būtu, piemēram, gadījumā, kad tiek veikta rezervācija viesnīcās vai attiecībā uz brīvdienu mājām, kultūras vai sporta pasākumiem."

14. Direktīvas 2011/83 1. pantā "Priekšmets" ir norādīts, ka direktīvas mērķis ir, "panākot augstu patērētāju aizsardzības līmeni, veicināt iekšējā tirgus sekmīgu darbību, tuvinot konkrētus aspektus dalībvalstu normatīvajos un administratīvajos aktos, kas attiecas uz līgumiem, kuri noslēgti starp patērētājiem un tirgotājiem".

15. Direktīvas 2011/83 2. pants "Definīcijas" ir formulēts šādi:

"Šajā direktīvā piemēro šādas definīcijas:

[..]

2) "tirgotājs" ir jebkura fiziska vai jebkura privāta vai publiska juridiska persona, kura, tostarp ar jebkuras citas personas, kas darbojas šīs personas vārdā vai uzdevumā, starpniecību, saistībā ar līgumiem, uz kuriem attiecas šī direktīva, darbojas nolūkos, kas ir saistīti ar tās komercdarbību, uzņēmējdarbību, amatniecisko darbību vai profesiju;

[..]

6) "pakalpojumu līgums" ir jebkurš līgums, izņemot pārdošanas līgumu, saskaņā ar kuru tirgotājs sniedz vai apņemas sniegt pakalpojumu patērētājam un patērētājs maksā vai apņemas maksāt tā cenu;

7) "distances līgums" ir jebkurš pārdošanas vai pakalpojumu līgums, kas noslēgts starp tirgotāju un patērētāju saskaņā ar organizētu distances pārdošanas vai pakalpojumu sniegšanas shēmu, tirgotājam un patērētājam vienlaikus fiziski neatrodoties vienā vietā, un šā līguma noslēgšanai tiek ekskluzīvi izmantots viens vai vairāki distances saziņas līdzekļi līdz līguma noslēgšanas brīdim un pašā līguma noslēgšanas brīdī;

8) "ārpus uzņēmuma telpām noslēgts līgums" ir jebkurš starp tirgotāju un patērētāju noslēgts līgums, kas:

   a) noslēgts, fiziski klātesot tirgotājam un patērētājam vietā, kas nav tirgotāja uzņēmējdarbības telpās;

b) kura piedāvājumu patērētājs izteicis tādos pašos apstākļos, kā minēts a) apakšpunktā;

c) kas noslēgts tirgotāja uzņēmuma telpās vai izmantojot jebkurus distances saziņas līdzekļus tūlīt pēc tam, kad patērētājs ticis personīgi un individuāli uzrunāts vietā, kas nav tirgotāja uzņēmuma telpas, vienlaikus fiziski klātesot tirgotājam un patērētājam; vai

[..]

9) "uzņēmuma telpas" ir:

a) jebkuras nepārvietojamas mazumtirdzniecības telpas, kurās tirgotājs veic pastāvīgu darbību; vai

b) jebkuras pārvietojamas mazumtirdzniecības telpas, kurās tirgotājs parasti veic darbību;

[..]

12) "finanšu pakalpojums" ir jebkurš bankas, kredīta, apdrošināšanas, personālo pensiju, ieguldījumu vai maksājumu rakstura pakalpojums;

[..]

15) "papildu līgums" ir līgums, ar kuru patērētājs iegūst preces vai pakalpojumus saistībā ar distances līgumu vai līgumu, kas noslēgts ārpus uzņēmuma telpām, un minētās preces piegādā vai minētos pakalpojumus sniedz tirgotājs vai trešā persona, pamatojoties uz šīs trešās personas un tirgotāja savstarpēju vienošanos."

16. Saskaņā ar Direktīvas 2011/83 3. panta 1. punktu direktīvu, ievērojot tās nosacījumus un ciktāl paredzēts tās noteikumos, piemēro jebkuram līgumam, kas noslēgts starp tirgotāju un patērētāju. Atbilstoši direktīvas 3. panta 3. punkta d) apakšpunktam to nepiemēro līgumiem par finanšu pakalpojumiem.

17. Direktīvas 2011/83 6. panta "Informēšanas prasības distances līgumiem un ārpus uzņēmuma telpām noslēgtiem līgumiem" 1. punktā ir paredzēts:

"Pirms patērētājs ir uzņēmies ārpus uzņēmuma telpām noslēgta līguma vai distances līguma, vai arī jebkāda tamlīdzīga piedāvājuma saistības, tirgotājs skaidrā un saprotamā veidā patērētājam sniedz šādu informāciju:

[..]

h) ja pastāv atteikuma tiesības – nosacījumi, termiņš un kārtība atteikuma tiesību izmantošanai saskaņā ar 11. panta 1. punktu, kā arī I pielikuma B daļā dotais atteikuma veidlapas paraugs;

[..]."

18. Direktīvas 2011/83 9. panta "Atteikuma tiesības" 1. un 2. punktā ir noteikts:

"1. Izņemot, ja piemēro 16. pantā minētos izņēmumus, patērētājs 14 dienu laikā var atteikties no distances līguma vai ārpus uzņēmuma telpām noslēgta līguma, nesniedzot nekādu pamatojumu un sedzot tikai tās izmaksas, kas paredzētas 13. panta 2. punktā un 14. pantā.

2. Neskarot 10. pantu, šā panta 1. punktā minētais atteikuma termiņš beidzas pēc 14 dienām, sākot no:

a) ja tie ir pakalpojumu sniegšanas līgumi – līguma noslēgšanas dienas;

[..].”

19. Direktīvas 2011/83 10. panta “Informācijas nesniegšana par atteikuma tiesībām” 1. punktā ir noteikts:

“Ja tirgotājs patērētājam nav sniedzis informāciju par atteikuma tiesībām, kā noteikts 6. panta 1. punkta h) apakšpunktā, atteikuma termiņš beidzas 12 mēnešus pēc sākotnējā atteikuma termiņa beigām, ko nosaka saskaņā ar 9. panta 2. punktu.”

20. Saskaņā ar Direktīvas 2011/83 13. panta “Tirgotāja pienākumi gadījumos, kad tiek izmantotas atteikuma tiesības” 3. punktu:

“Ja vien tirgotājs nav piedāvājis pats paņemt preces, attiecībā uz pārdošanas līgumiem viņš var aizturēt atmaksājumu līdz brīdim, kad ir saņēmis preces atpakaļ vai kad patērētājs ir iesniedzis apliecinājumu par to, ka preces ir nosūtītas atpakaļ, atkarībā no tā, kura darbība tiek izpildīta agrāk.”

21. Direktīvas 2011/83 15. pantā “Atteikuma tiesību izmantošanas ietekme uz papildu līgumiem” ir noteikts:

“1. Neskarot [..] Direktīvas [2008/48] [..] 15. pantu, ja patērētājs saskaņā ar šīs direktīvas 9. līdz 14. pantu izmanto savas tiesības atteikties no distances līguma vai ārpus uzņēmuma telpām noslēgta līguma, visi saistītie līgumi tiek automātiski izbeigti bez jebkādām izmaksām patērētājam, izņemot šīs direktīvas 13. panta 2. punktā un 14. pantā paredzētās izmaksas.

2. Dalībvalstis pieņem sīki izstrādātus noteikumus par šādu līgumu izbeigšanu.”

22. Direktīvas 2011/83 16. pantā “Izņēmumi attiecībā uz atteikuma tiesībām” tostarp ir noteikts, ka attiecībā uz distances līgumiem un ārpus uzņēmuma telpām noslēgtiem līgumiem 9.–15. pantā izklāstītās atteikuma tiesības dalībvalstis nepiemēro “l) tādu dzīvojamo telpu nodrošināšanai, kas nav paredzētas apdzīvošanai, preču pārvadāšanai, auto īres pakalpojumiem, sabiedriskajai ēdināšanai un pakalpojumiem saistībā ar brīvā laika pasākumiem, ja līgumā paredzēts konkrēts izpildes datums vai termiņš”.

B. Vācijas tiesību akti

1. Civilkodekss

23. Saskaņā ar *Bürgerliches Gesetzbuch* (Civilkodekss) 242. pantu “Labticīga izpilde” “parādniekam izpilde ir jāveic labticīgi, ņemot vērā pieņemto praksi”.

24. Civilkodeksa 273. panta "Aizturējuma tiesības" 1. punktā ir noteikts:

"Ja parādniekam ir prasījuma tiesības pret kreditoru saskaņā ar tām pašām tiesiskajām attiecībām, uz kurām balstās saistības, viņš, ja vien parāda attiecības neparedz citādi, var atteikties no viņam pienākošās izpildes, kamēr netiek izpildītas saistības pret viņu (aizturējuma tiesības).

25. Saskaņā ar Civilkodeksa 293. pantu "Atteikšanās no pieņemšanas" "kreditors atsakās no pieņemšanas, ja viņš nepieņem viņam piedāvāto izpildi".

26. Saskaņā ar Civilkodeksa 294. pantu "Faktiskais piedāvājums" "izpilde jāpiedāvā kreditoram tieši tādā veidā, kādā tā ir jāsniedz".

27. Civilkodeksa 312.b pants "Ārpus uzņēmuma telpām noslēgti līgumi" ir noteikts:

"(1) [1]Ārpus uzņēmuma telpām noslēgti līgumi ir līgumi,

1. kuri noslēgti, vienlaikus fiziski klātesot patērētājam un tirgotājam vietā, kas nav tirgotāja uzņēmuma telpās,

2. attiecībā uz kuriem piedāvājumu patērētājs izteicis tādos apstākļos, kā minēts 1. apakšpunktā,

3. kuri noslēgti tirgotāja uzņēmuma telpās vai izmantojot jebkurus distances saziņas līdzekļus, taču kuru gadījumā patērētājs īsi pirms tam ticis personīgi un individuāli uzrunāts vietā, kas nav tirgotāja uzņēmuma telpas, vienlaikus fiziski klātesot patērētājam un tirgotājam, vai

[..].

[2]Tirgotājam tiek pielīdzinātas personas, kas darbojas tā vārdā vai uzdevumā.

(2) [1]1. punkta izpratnē uzņēmuma telpas ir jebkuras nepārvietojamas mazumtirdzniecības telpas, kurās tirgotājs veic pastāvīgu darbību, un jebkuras pārvietojamas mazumtirdzniecības telpas, kurās tirgotājs parasti veic darbību. [2] Mazumtirdzniecības telpas, kurās persona, kas rīkojas tirgotāja vārdā vai uzdevumā, veic pastāvīgu darbību vai parasti veic darbību tiek pielīdzinātas tirgotāja telpām."

28. Civilkodeksa 312.c pantā "Distances līgumi" ir noteikts:

"(1) Distances līgumi ir līgumi, kuros tirgotājs vai persona, kas rīkojas tā vārdā vai uzdevumā, un patērētājs līgumslēgšanas sarunām vai līguma slēgšanai izmanto tikai distances saziņas līdzekļus, ja vien līgums netiek slēgts saskaņā ar organizētu distances pārdošanas vai pakalpojumu sniegšanas shēmu.

(2) Distances saziņas līdzekļi šī kodeksa izpratnē ir visi saziņas līdzekļi, kurus var izmantot, lai sagatavotu vai noslēgtu līgumu, līgumslēdzēju pusēm vienlaicīgi neesot fiziski klātesošām, piemēram, vēstules, katalogi, telefona zvani, faksa [sūtījumi], e-pasta vēstules, īsziņas (SMS), kas nosūtītas, izmantojot mobilo sakaru dienestus, kā arī radio un elektroniskie plašsaziņas līdzekļi."

29. Civilkodeksa 312.g pantā "Atteikuma tiesības" ir noteikts:

"(1) Patērētājam attiecībā uz ārpus uzņēmuma telpām noslēgtiem līgumiem un distances līgumiem ir atteikuma tiesības saskaņā ar 355. pantu.

(2) Ja vien puses nav vienojušās citādi, atteikuma tiesības nepastāv attiecībā uz šādiem līgumiem:

[..]

9. līgumiem par pakalpojumu sniegšanu saistībā ar dzīvojamo telpu nodrošināšanu, kas nav paredzētas apdzīvošanai, preču pārvadāšanu, auto īres pakalpojumiem, sabiedrisko ēdināšanu un pakalpojumiem saistībā ar brīvā laika pasākumiem, ja līgumā paredzēts konkrēts izpildes datums vai termiņš.

[..]"

30. Saskaņā ar Civilkodeksa 322. panta "Vienlaicīgas izpildes rīkojums" 2. punktu, "ja pusei, kas ceļ prasību, vispirms ir jāizpilda sava daļa, tad, ja otra puse nav izpildījusi savu pienākumu, nepieņemot izpildi, tā var celt prasību par izpildi pēc tam, kad ir saņemta pretizpilde."

31. Civilkodeksa 346. panta "Līguma laušanas sekas" 1. punktā ir noteikts [5]:

"Ja kāda no līguma pusēm līgumā rezervējusi sev tiesības izbeigt līgumu vai šādas tiesības tai paredzētas likumā, tad līguma izbeigšanas gadījumā tai ir jāatgriež saņemtais izpildījums un jāizdod gūtais labums."

32. Saskaņā ar Civilkodeksa 348. pantu "Vienlaicīga izpilde" [6]:

"Pušu saistības, kas izriet no līguma laušanas, tiek izpildītas vienlaicīgi. 320. un 322. panta noteikumi ir piemērojami *mutatis mutandis*."

33. Civilkodeksa 355. pantā "Tiesības atteikties no patēriņa līgumiem" ir noteikts:

"(1) [1]Ja likums dod patērētājam atteikuma tiesības saskaņā ar šo normu, patērētājam un tirgotājam vairs nav saistošas viņu nodomu deklarācijas par līguma noslēgšanu, ja patērētājs noteiktajā laikposmā atsauc savu nodomu deklarāciju. [..]

(2) [1]Atteikuma termiņš ir 14 dienas. [2] Ja nav noteikts citādi, tas sākas līguma noslēgšanas brīdī."

34. Civilkodeksa 356.b panta "Tiesības atteikties no patērētāju kredītlīgumiem" 2. punktā ir noteikts:

"[1] Ja saistībā ar vispārēju patēriņa kredītlīgumu saskaņā ar 1. punktu kredītņēmējam izsniegtajā dokumentā nav ietverta obligāti norādāmā informācija atbilstoši 492. panta 2. punktam, termiņu nesāk skaitīt, kamēr šis trūkums nav novērsts saskaņā ar 492. panta 6. punktu.

[..]."

[5] Šis noteikums redakcijā, kas bija spēkā 2012. gada 31. janvārī, ir piemērojams pamattiesvedības ceturtajā lietā C-232/21.

[6] Turpat.

35. Civilkodeksa 357. panta "Tiesiskās sekas saistībā ar atteikšanos no līgumiem, kas noslēgti ārpus uzņēmuma telpām un attālināti, izņemot finanšu pakalpojumu līgumus" 1. un 4. punktā ir noteikts [7]:

"(1) Saņemtais labums ir jāatgriež vēlākais pēc 14 dienām.

[..]

(4) [1]Patēriņa preču pārdošanas gadījumā tirgotājs var atteikties veikt atmaksu, kamēr viņš nav saņēmis atdotās preces vai kamēr patērētājs nav iesniedzis pierādījumus, ka ir nosūtījis preces. [2] Šis nosacījums nav spēkā, ja tirgotājs ir piedāvājis pats paņemt preces."

36. Civilkodeksa 357.a panta "Finanšu pakalpojumu līgumu atcelšanas tiesiskās sekas" 1. un 3. punktā ir noteikts:

"(1) Saņemtais labums ir jāatgriež ne vēlāk kā pēc 30 dienām.

[..]

(3) [1]Ja kredītņēmējs atkāpjas no patēriņa kredītlīguma, viņš maksā nolīgtos procentus par laikposmu no aizdevuma izmaksas līdz atmaksai.

[..]."

37. Civilkodeksa 358. panta "Līgums, kas saistīts ar līgumu, no kura patērētājs ir atkāpies" 2.–4. punktā ir noteikts [8]:

"(2) Ja patērētājs ir pamatoti atsaucis savu nodomu deklarāciju par patēriņa kredītlīgumu noslēgšanu, pamatojoties uz 495. panta 1. punktu vai 514. panta 2. punkta pirmo teikumu, viņam vairs nav saistoša arī viņa nodomu deklarācija noslēgt līgumu par preču piegādi vai cita pakalpojuma sniegšanu, kas saistīts ar šo patēriņa kredītlīgumu.

(3) [1]Līgums par preču piegādi vai citu pakalpojumu sniegšanu un kredītlīgums atbilstoši 1. un 2. punktam ir saistīti, ja kredīts tiek izmantots kā cita līguma pilns vai daļējs finansējums un ja tie abi veido vienu ekonomisku vienību. [2] Uzskata, ka ekonomiska vienība pastāv jo īpaši tad, ja tirgotājs pats finansē izpildi no patērētāja puses vai kad finansējumu piešķir trešā persona, ja aizdevējs iesaista tirgotāju kredītlīguma sagatavošanā vai noslēgšanā.

(4) [1]Civilkodeksa 355. panta 3. punktu un, atkarībā no saistītā līguma veida, 357. līdz 357.b pantu piemēro *mutatis mutandis* attiecībā uz saistītā līguma atcelšanu neatkarīgi no tirdzniecības veida. [..] [5] Darījumos ar patērētāju aizdevējs uzņemas no saistītā līguma izrietošās tirgotāja tiesības un

[7] Šis noteikums redakcijā, kas bija spēkā 2012. gada 31. janvārī, ir piemērojams pamattiesvedības ceturtajā lietā C-232/21 un ir šāds:
"(1) Atteikuma un preces atdošanas tiesībām atbilstoši piemēro likumā noteikto tiesību uz atkāpšanos noteikumus, ja vien nav paredzēts citādi.
[..]"

[8] Šis noteikums ir piemērojams redakcijā, kas bija spēkā 2012 gada 31. janvārī, pamattiesvedības ceturtajā lietā C-232/21, un ir šāds:
"(2) Ja patērētājs ir pamatoti atsaucis savu nodomu deklarāciju par patēriņa kredītlīgumu noslēgšanu, pamatojoties uz 495. panta 1. punktu, viņam vairs nav saistoša arī viņa nodomu deklarācija noslēgt līgumu par preču piegādi vai cita pakalpojuma sniegšanu, kas saistīts ar šo patēriņa kredītlīgumu.
[..]
(4) [1]*BGB* 357. pants ir *mutatis mutandis* piemērojams saistītajam līgumam. [..]
[..]"

pienākumus attiecībā uz atteikuma tiesiskajām sekām, ja brīdī, kad atteikums stājas spēkā, aizdevuma summa ir jau tikusi izmaksāta tirgotājam.

[..].”

38. Civilkodeksa 492. panta “Rakstiska forma, līguma saturs” 2. un 6. punktā ir noteikts:

“(2) Līgumā ir jāietver informācija, kas paredzēta *Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch* (1994. gada 21. septembra Civilkodeksa ievadlikums[9], turpmāk tekstā – “Civilkodeksa ievadlikums”) 247. panta 6.–13. punktā attiecībā uz kredītlīgumiem ar patērētājiem.

[..]

(6) [1]Ja līgumā nav 2. punktā minētās informācijas vai ja tā līgumā nav iekļauta pilnībā, šo informāciju var sniegt vēlāk pastāvīgā informācijas nesējā pēc tam, kad līgums ir faktiski noslēgts, vai – 494. panta 2. punkta pirmajā teikumā minētajos gadījumos – pēc tam, kad līgums ir stājies spēkā. [..]”

39. Civilkodeksa 495. panta “Atteikuma tiesības; Termiņš, līdz kuram iespējams pārdomāt” 1. punktā ir noteikts:

“Ja ir noslēgts kredītlīgums ar patērētāju, kredītņēmējam ir atteikuma tiesības saskaņā ar 355. pantu.”

40. Saskaņā ar Civilkodeksa 506. pantu “Maksājuma atlikšana, cita finansiāla palīdzība”:

“(1) [1]Civilkodeksa 358.–360., 491.a–502. un 505.a–505.e panta noteikumi, kas piemērojami vispārējiem patēriņa kredītlīgumiem, izņemot 492. panta 4. punktu un ievērojot 3. un 4. punktu, ir piemērojami līgumiem, ar kuriem tirgotājs piešķir patērētājam maksājuma termiņa pagarināšanu par atlīdzību vai citu finansiālu palīdzību par atlīdzību. [..]

(2) [1]Līgumus starp tirgotāju un patērētāju par preces izmantošanu par atlīdzību uzskata par finansiālu palīdzību par atlīdzību, ja ir panākta vienošanās, ka:

1. patērētājam ir pienākums iegādāties preci,

2. tirgotājs var prasīt patērētājam iegādāties preci, vai

3. patērētājs ir atbildīgs par noteiktu preces vērtību līguma izbeigšanas brīdī.

[2] Civilkodeksa 500. panta 2. punkts un 502. pants nav piemērojami līgumiem saskaņā ar pirmā teikuma 3. punktu.

[..]

(4) [1]Šīs sadaļas tiesību normas nav piemērojamas, ciktāl tas ir noteikts 491. panta 2. punkta otrā teikuma 1.–5. apakšpunktā, 3. punkta otrā teikumā un 4. punktā Ja saskaņā ar līguma veidu

[9] *BGBl.* 1994 I, 2494. lpp., un ar labojumiem *BGBl.* I 1997, 1061. lpp.

nepastāv aizdevuma neto summa (491. panta 2. punkta otrā teikuma 1. apakšpunkts), to aizstāj cena naudas izteiksmē vai, ja tirgotājs ir iegādājies preci patērētājam, pirkuma cena."

2. Civilkodeksa ievadlikums

41. Civilkodeksa ievadlikuma 247. pantā "Prasības par informāciju attiecībā uz patēriņa kredītlīgumiem, finansiālu palīdzību par maksu un kreditēšanas starpniecības līgumiem" ir noteikts [10]:

"[..]

§6 Līguma saturs

(1) Patēriņa kredītlīgumā skaidrā un saprotamā veidā iekļauj šādu informāciju:

1. informācija, kas norādīta 3. punkta 1. apakšpunkta 1.–14. punktā un 4. punktā,

[..]

(2) [1]Ja pastāv atteikuma tiesības saskaņā ar [Civilkodeksa] 495. pantu, līgumā ir jāietver informācija par atteikuma paziņošanas termiņu un citiem nosacījumiem, kā arī atsauce uz kredītņēmēja pienākumu atmaksāt jau izsniegto kredītu un samaksāt procentus. [2] Līgumā jānorāda procentu summa, kas jāmaksā par katru dienu. [3] Ja patēriņa kredītlīgumā ir ietverts atsevišķs, skaidri formulēts līguma noteikums, kas attiecībā uz vispārējiem patēriņa kredītlīgumiem atbilst 7. pielikumā dotajam paraugam, [..] šis līguma noteikums atbilst pirmā un otrā teikuma prasībām.

[..]

[5] Aizdevējs var atkāpties no parauga tā formāta un fontu lieluma ziņā, ņemot vērā trešo teikumu.

§7 Cita informācija līgumā

(1) Patēriņa kredītlīgumā skaidrā un saprotamā veidā iekļauj šādu informāciju, ciktāl tā attiecas uz līgumu:

[..]

3. metode, saskaņā ar kuru aprēķina kompensāciju par pirmstermiņa atmaksu, ja kreditoram ir nodoms ieviest savas tiesības uz šādu kompensāciju gadījumā, kad aizņēmējs veic aizdevuma pirmstermiņa atmaksu,

4. informācija par aizņēmēja iespēju izmantot ārpustiesas sūdzību un pārsūdzību mehānismu un – ja piemērojams – šādas iespējas nosacījumi.

[10] Šajā noteikumā, kas piemērojams redakcijā, kura bija spēkā 2012. gada 31. janvārī, pamattiesvedības ceturtajā lietā C-232/21, ir šādas atšķirības:
- 6. punkta 2. apakšpunkta trešajā teikumā un 12. punkta 1. apakšpunkta trešajā teikumā atsaucēm uz "7. pielikumu" jābūt atsaucēm uz "6. pielikumu";
- 12. punkta 1. apakšpunkta pirmajā un trešajā teikumā atsaucēm uz "[Civilkodeksa] 360. panta 2. punktu" jābūt atsaucēm uz "[Civilkodeksa] 359.a panta 1. punktu, un
- 12. punkta 1. apakšpunkta otrajā teikumā atsaucei uz "[Civilkodeksa] 358. un 359. pantu vai 360. pantu" jābūt atsaucei uz "[Civilkodeksa] 358. un 359. pantu".

[..]

§12 Saistīti līgumi un finansiāla palīdzība par atlīdzību

(1) [1]1.–11. punkts ir *mutatis mutandis* piemērojami līgumiem par finansiālu palīdzību par atlīdzību, kas minēti [Civilkodeksa] 506. panta 1. punktā. [2] Attiecībā uz šādiem līgumiem, kā arī patēriņa kredītlīgumiem, kuri saistīti ar citu līgumu saskaņā ar [Civilkodeksa] 358. pantu vai kuros ir norādītas preces vai pakalpojumi saskaņā ar [Civilkodeksa] 360. panta 2. punkta otro teikumu:

1. informācijā, kas jāsniedz pirms līguma noslēgšanas, tostarp 5. punktā minētajā gadījumā, ir jānorāda priekšmets un cena skaidrā naudā,

2. līgumā ir jāietver:

   a) priekšmets un cena skaidrā naudā;

   b) informācija par tiesībām, kas izriet no [Civilkodeksa] 358. un 359. panta vai 360. panta, kā arī par šo tiesību izmantošanas nosacījumiem.

[3] Ja patēriņa kredītlīgumā ir ietverts atsevišķs, skaidri formulēts līguma noteikums, kas attiecībā uz vispārējiem patēriņa kredītlīgumiem atbilst 7. pielikumā dotajam paraugam, [..] šis līguma noteikums attiecībā uz saistītiem līgumiem un darījumiem saskaņā ar [Civilkodeksa] 360. panta 2. punkta otro teikumu atbilst otrā teikuma 2. punkta b) apakšpunktā noteiktajām prasībām.

[..]”

III. Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

A. Lieta C-38/21

42. VK 2018. gada 10. novembrī kā patērētājs ar *BMW Bank GmbH* noslēdza BMW markas transportlīdzekļa līzinga līgumu ar nobraukuma uzskaiti, lai transportlīdzekli izmantotu privātām vajadzībām. VK pieteicās šim līzinga līgumam un parakstīja pieteikumu automašīnu tirgotāja telpās. Automašīnu tirgotājs, kurš darbojās kā *BMW Bank* kredīta starpnieks, bet nebija pilnvarots noslēgt līgumu, aprēķināja dažādus līzinga elementus (līzinga termiņu, pirmo iemaksu un ikmēneša maksājumu summu) un izskaidroja tos VK. Automašīnu tirgotājs bija pilnvarots un varēja sniegt informāciju VK par līgumu un atbildēt uz jebkādiem jautājumiem. Automašīnu tirgotājs nosūtīja līzinga pieteikumu bankai, kas to pieņēma.

43. Puses vienojās, ka VK samaksās kopējo summu 12 486,80 EUR, kas sastāv no pirmās iemaksas 4760 EUR, kurai seko 24 līzinga maksājumi 321,95 EUR apmērā katrs. Aizņēmuma likme bija 3,49 % gadā visā līzinga līguma darbības laikā, un gada procentu likme bija 3,55 %. Kredīta neto summa bija 40 294,85 EUR, kas atbilda transportlīdzekļa iegādes cenai. Turklāt tika panākta vienošanās, ka VK nobraukums nedrīkst pārsniegt 10 000 kilometru gadā. Atgriežot transportlīdzekli, VK būtu jāmaksā 0,0737 EUR par katru kilometru, kas nobraukts, pārsniedzot ierobežojumu, savukārt 0,0492 EUR viņam tiktu atmaksāti par katru līdz ierobežojumam nenobraukto kilometru. Ja pēc

transportlīdzekļa atgriešanas tā stāvoklis neatbilstu tā vecumam un saskaņotajam nobraukumam, VK būtu jāatlīdzina *BMW Bank* par šo papildu vērtības zaudējumu. Ne līzinga līgumā, ne atsevišķā līgumā nebija ietverts pienākums iegādāties transportlīdzekli.

44. Līzinga līgumā ir ietverts noteikums "Atteikuma tiesības"[11]:

"Atteikties no piekrišanas noslēgt līgumu var 14 dienu laikā, nenorādot uz atsaukuma iemesliem. Termiņu sāk skaitīt pēc līguma noslēgšanas, taču tikai pēc tam, kad kredītņēmējs ir saņēmis visu obligāti norādāmo informāciju saskaņā ar [Civilkodeksa] 492. panta 2. punktu (piemēram, informāciju par kredīta veidu, neto kredīta summu, līguma termiņu). [..]."

45. VK saņēma piegādāto transportlīdzekli. No 2019. gada janvāra viņš pienācīgi maksāja noteiktos ikmēneša maksājumus. Ar 2020. gada 25. jūnija vēstuli viņš atteicās no līguma. *BMW Bank* noraidīja šo atteikumu.

46. Ar prasību pret *BMW Bank*, kas iesniegta iesniedzējtiesā, VK lūdz atzīt, ka banka nevar izvirzīt nekādas tiesības saskaņā ar līzinga līgumu, it īpaši tiesības saņemt līzinga maksājumus. Viņš apgalvo, ka atteikuma termiņš nebija sācies, jo līzinga līgumā norādītā obligāti norādāmā informācija esot bijusi nepietiekama un nesaprotama. VK arī apgalvo, ka, tā kā līzinga līgums ir ārpus uzņēmuma telpām noslēgts un/vai ir distances līgums, Civilkodeksa 312.g panta 1. punkts dod viņam tiesības atteikties no līguma. Kā norādīja VK, neesot iespējams lūgt paskaidrojumus un saņemt obligāti norādāmo informāciju no *BMW Bank*, ja šīs bankas darbinieks vai pārstāvis līguma sagatavošanas posmā neatrodas automašīnu tirgotāja telpās.

47. *BMW Bank* apgalvo, ka VK prasība ir noraidāma kā nepamatota. Tā norāda, ka noteikumi par atteikumu, ko piemēro patēriņa kredītlīgumiem, neattiecas uz līzinga līgumiem ar nobraukuma uzskaiti. Katrā ziņā līzinga līgumā VK esot pienācīgi sniegta visa obligāti norādāmā informācija, tai skaitā par viņa tiesībām atteikties no tā. Informācija par atteikuma tiesībām precīzi atbilstot likumiskajam paraugam, tāpēc uzskatāms, ka tā atbilst Civilkodeksa ievadlikuma 247. panta 6. punkta 2. apakšpunkta pirmā un trešā teikuma prasībām, tādējādi 14 dienu atteikuma termiņš esot beidzies krietni pirms tam, kad VK vēlējās izmantot savas atteikuma tiesības. *BMW Bank* turklāt apgalvo – tā kā VK bija personisks kontakts ar starpnieku, kurš varēja viņu informēt par piedāvāto pakalpojumu, līzinga līgums neesot distances līgums. Tāpat līgums neesot līgums, kas noslēgts ārpus uzņēmuma telpām, jo ir jāuzskata, ka starpnieks ir rīkojies tirgotāja vārdā vai uzdevumā Direktīvas 2011/83 22. apsvēruma izpratnē.

48. Iesniedzējtiesa norāda, ka vēl nesen Vācijas judikatūrā tika atzīta atteikuma tiesību pastāvēšana līzinga līgumu ar nobraukuma uzskaiti gadījumā, piemērojot analoģiskas valsts tiesību normas, kas regulē līgumus, ar kuriem tirgotājs patērētājam piešķir maksājuma termiņa pagarinājumu par atlīdzību vai citu finansiālu palīdzību par atlīdzību[12]. Tomēr *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa, Vācija) 2021. gada 24. februāra spriedumā[13] atzina, ka šī analoģija nav pamatota. Tādējādi Civilkodeksa 495. un 355. pants nepiešķir transportlīdzekļa līzinga ņēmējam

[11] Kā norādījusi iesniedzējtiesa, šis noteikums atbilst Civilkodeksa ievadlikuma 7. pielikumā norādītajam likumiskajam paraugam, uz kuru ir atsauce Civilkodeksa ievadlikuma 247. panta 6. punkta 2. apakšpunkta trešajā teikumā.

[12] Skat. Civilkodeksa 506. panta 2. punkta 3. apakšpunkta pirmo teikumu un 495. panta 1. punktu. Kā norāda iesniedzējtiesa, šī judikatūra ir balstīta uz to, ka saskaņā ar līzinga līgumu ar nobraukuma uzskaiti līzinga maksājumi un sākotnējā vērtības likme tiek aprēķināti tā, lai nodrošinātu, ka līzinga ņēmējs maksā pilnu transportlīdzekļa amortizēto vērtību. Atšķirībā no standarta lietošanas tiesību nodošanas līgumiem, aprēķinot atlikušo vērtību, tiek ņemts vērā nolietojums, kas saistīts tikai ar nobraukto kilometru skaitu, nevis ar citiem faktoriem, piemēram, nolietojumu, kas atbilst normālai lietošanai. Tādējādi līguma būtisks elements ir nevis transportlīdzekļa nodošana lietošanā, bet gan šīs lietošanas finansēšana.

[13] Lieta Nr. VIII ZR 36/20, DE:BGH:2021:240221, *juris* UVIIIZR36.20.0.

tiesības atteikties no šāda veida līzinga līguma. *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa) uzskata, ka šāds risinājums ir pareizs no Savienības tiesību viedokļa, jo Direktīvu 2008/48 atbilstoši tās 2. panta 2. punkta d) apakšpunktam nepiemēro tādiem nomas vai līzinga līgumiem, ar kuriem ne pašā līgumā, ne arī ar citu atsevišķu līgumu netiek uzliktas saistības iegādāties līgumā paredzēto preci. Tā kā attiecībā uz līzinga līgumiem ar nobraukuma uzskaiti nav noteikts iegādes pienākums, tiesa nevar pēc analoģijas piemērot Direktīvu 2008/48. Iesniedzējtiesa apšauba, vai šī analīze ir pareiza.

49. Iesniedzējtiesa, pirmkārt, vēlas noskaidrot, vai uz tādu līzinga līgumu ar nobraukuma uzskaiti kā pamatlietā attiecas Direktīvas 2008/48, Direktīvas 2011/83 vai Direktīvas 2002/65 piemērošanas joma. Tā paredz iespēju pēc analoģijas piemērot Direktīvu 2008/48 [14], ciktāl līzinga līgumi ar nobraukuma uzskaiti parasti ir domāti, lai nodrošinātu, ka gan aprēķina ziņā, gan praksē to rezultātā tiek pilnībā amortizēta transportlīdzekļa izmantošana. Pakārtoti iesniedzējtiesa vaicā, vai transportlīdzekļu līzings ar nobraukuma uzskaiti ir finanšu pakalpojums Direktīvas 2002/65 2. panta b) punkta un Direktīvas 2011/83 2. panta 12. punkta izpratnē [15]. Atbalstot šo pieeju, iesniedzējtiesa norāda, ka attiecībā uz līzinga līgumiem ar nobraukuma uzskaiti nepastāv būtiska saikne starp iznomātāju un nomāto lietu, jo līzinga ņēmējs izvēlas līzinga priekšmetu atbilstoši savām vajadzībām. Atšķirībā no līzinga ņēmēja līzinga ņēmējs *stricto sensu* uzņemas visus riskus līzinga līguma darbības laikā, viņam ir jāapdrošina transportlīdzeklis un jāaizstāv savas tiesības pret trešām personām transportlīdzekļa defektu gadījumā, savukārt līzinga devējs tikai finansē transportlīdzekļa izmantošanu, ko veic līzinga ņēmējs.

50. Gadījumā, ja tāds līzinga līgums ar nobraukuma uzskaiti kā pamatlietā ietilpst Direktīvas 2008/48 piemērošanas jomā, iesniedzējtiesa arī vēlas noskaidrot, vai ar tās 10. panta 2. punkta p) apakšpunktu un 14. panta 1. punktu ir saderīgas valsts tiesības, kurās ir noteikta tiesiska prezumpcija, kas paredz, ka, neraugoties uz jebkādām sniegtās informācijas nepilnībām, pienākums sniegt patērētājam informāciju par atteikuma tiesībām ir izpildīts, ja līgumā ir ietverts noteikums, kas atbilst šīm tiesībām pievienotajam likumiskajam paraugam (turpmāk tekstā – "likumības prezumpcija"). Iesniedzējtiesa arī vaicā, vai tai ir pienākums nepiemērot šīs tiesības, ja tā uzskata, ka tas ir lietderīgi.

51. Iesniedzējtiesa apšauba, vai likumības prezumpcija ir saderīga ar Tiesas spriedumu *Kreissparkasse Saarlouis* [16]. Šajā spriedumā Tiesa tostarp atzina, ka attiecībā uz Direktīvas 2008/48 10. pantā minēto informāciju, tās 10. panta 2. punkta p) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj, ka kredītlīgumā ir atsauce uz valsts tiesību normu, kurā savukārt ir atsauce uz citām valsts tiesību normām [17]. Iesniedzējtiesa norāda, ka *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa) Vienpadsmitā civillietu palāta ir atzinusi, ka tā nevar ievērot šo judikatūru, jo Civilkodeksa ievadlikuma 247. panta 6. punkta 2. apakšpunkta trešā teikuma teksts, gars, mērķis

[14] Saskaņā ar Direktīvas 2008/48 2. panta 2. punkta d) apakšpunktu direktīvu nepiemēro tādiem nomas vai līzinga līgumiem, ar kuriem ne pašā līgumā, ne arī ar citu atsevišķu līgumu netiek uzliktas saistības iegādāties līgumā paredzēto preci. Attiecīgajā līzinga līgumā ar nobraukuma uzskaiti šādas saistības nav noteiktas.

[15] Saskaņā ar Direktīvas 2011/83 3. panta 3. punkta d) apakšpunktu direktīva nav piemērojama līgumiem par finanšu pakalpojumiem.

[16] Spriedums, 2020. gada 26. marts, *Kreissparkasse Saarlouis* (C-66/19, EU:C:2020:242; turpmāk tekstā – "spriedums *Kreissparkasse Saarlouis*").

[17] Kā ir saprotams no šo secinājumu 44. punkta, pamattiesvedībā aplūkotajā līzinga līgumā ir ietverta šāda atsauce. Iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai sprieduma *Kreissparkasse Saarlouis* rezultātā šajā līgumā ietvertā informācija par atteikuma tiesībām ir jāuzskata par nepietiekamu, kas nozīmē, ka saskaņā ar Civilkodeksa 356.b panta 2. punktu kopsakarā ar 492. panta 2. punktu, kā arī Civilkodeksa ievadlikuma 247. panta 6. punkta 2. apakšpunkta pirmo teikumu un 247. panta 12. punkta 1. apakšpunkta otro teikumu atteikuma termiņš nebija sācies.

un izcelsme nepieļauj interpretāciju, kas atbilstu Direktīvai 2008/48[18]. Tāpat arī minētā palāta nevar piekrist šīs direktīvas tiešai piemērošanai, jo patēriņa kredītu jomā Tiesa ir izslēgusi iespēju piemērot valsts tiesību aktiem tādu interpretāciju, kas robežojas ar *contra legem*, lai izpildītu Savienības tiesību prasības. Tomēr iesniedzējtiesa uzskata, ka Tiesa līdz šim ir atstājusi atvērtu jautājumu par Savienības tiesību pārākuma principa piemērošanu attiecībā uz Direktīvu 2008/48/EK[19].

52. Otrkārt, iesniedzējtiesa lūdz precizējumu par informāciju, kas patēriņa kredītlīgumos jāiekļauj saskaņā ar Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta p), l) un t) apakšpunktu. Tā vaicā, vai tikai obligātās informācijas neesamība var būt pamats, lai nesāktu skaitīt atteikuma termiņa sākumu saskaņā ar minētās direktīvas 14. panta 1. punktu, vai tādas pašas sekas ir arī tam, ka sniegtā informācija ir nepilnīga vai satura ziņā nepareiza.

53. Treškārt, iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai patērētāja atteikuma tiesību izmantošanai patērētāju kredītlīguma gadījumā var būt iestājies noilgums Civilkodeksa 242. pantā nostiprinātā labticības principa pārkāpuma dēļ.

54. Ceturtkārt, iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai un ar kādiem nosacījumiem patērētāja tiesību atteikties no patēriņa kredītlīguma izmantošana var tikt uzskatīta par ļaunprātīgu. Tā norāda, ka *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa) nesenā spriedumā ir atzinusi, ka atteikuma tiesību izmantošana var būt ļaunprātīga un tādējādi var būt Civilkodeksa 242. panta pārkāpums, ja patērētājs, atsaucoties uz likumības prezumpcijas neesamību saistībā ar likumisko paraugu, cenšas izmantot formālu tiesisko stāvokli. Kā norādījusi *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa), šajā kontekstā var būt nepieciešams ņemt vērā vairākus faktorus, tostarp šādus: ka patērētājs var būt uzskatījis, ka informācija, kas neatbilda likumiskajam paraugam, ir neatbilstoša viņa apstākļiem; ka patērētājs jautājumu par likumiskā parauga neatbilstību pirmo reizi var būt izvirzījis kasācijas sūdzības laikā; ka patērētājs var būt "izmantojis savas atteikuma tiesības, lai varētu atdot transportlīdzekli pēc tam, kad to salīdzinoši ilgu laiku ir izmantojis atbilstoši tā paredzētajam mērķim, uzskatot – maldīgi –, ka viņš būs atbrīvots no pienākuma maksāt kompensāciju".

55. Gadījumā, ja tāds līzinga līgums ar nobraukuma uzskaiti kā pamatlietā ir finanšu pakalpojuma sniegšana Direktīvu 2002/65 un 2011/83 izpratnē, iesniedzējtiesa vaicā, pirmkārt, vai šāds līgums ir uzskatāms par "ārpus uzņēmuma telpām noslēgtu līgumu" Direktīvas 2011/83 2. panta 8. punkta izpratnē[20]. Tā vēlas noskaidrot, vai tās personas uzņēmuma telpas, kura ir tikai iesaistīta līguma sagatavošanā (šajā gadījumā – automašīnu tirgotāja telpas) bez pilnvarām pārstāvēt tirgotāju, lai noslēgtu līgumu, ir šā tirgotāja uzņēmuma telpas Direktīvas 2011/83 2. panta 9. punkta izpratnē.

[18] Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniedzējtiesa norāda, ka Vācijā daži tiesību zinātnieki uzskata, ka likumības prezumpciju var interpretēt tādējādi, ka tā attiecas tikai uz atbilstību valsts tiesību aktos noteiktajām prasībām, nevis tām prasībām, ko nosaka Savienības tiesības.

[19] Iesniedzējtiesa atsaucas uz spriedumu, 2016. gada 21. aprīlis, *Radlinger* un *Radlingerová* (C-377/14, EU:C:2016:283, 76.–79. punkts).

[20] Iesniedzējtiesa uzskata, ka gadījumā, ja līzinga līgums ar nobraukuma uzskaiti ir kvalificējams par ārpus uzņēmuma telpām noslēgtu līgumu, līzinga ņēmējam ir atteikuma tiesības saskaņā ar Civilkodeksa 312.g panta 1. punktu. Tā atzīmē, ka, lai gan Direktīva 2011/83 nesniedz patērētājiem atteikuma tiesības attiecībā uz finanšu pakalpojumu līgumiem, Civilkodeksa 312.b panta 1. punkta otrā teikuma, kas attiecas uz ārpus uzņēmuma telpām noslēgtiem līgumiem, interpretācija ir atkarīga no Direktīvā 2011/83 paredzētās interpretācijas. Tā atsaucas uz spriedumu, 2017. gada 19. oktobris, *Solar Electric Martinique* (C-303/16, EU:C:2017:773, 26. punkts) un spriedumu *Kreissparkasse Saarlouis* (29. punkts), kurā Tiesa nosprieda, ka "ja risinājumi, kuri valsts tiesību aktos ir sniegti situācijām, uz kurām neattiecas aplūkotā Savienības tiesību akta piemērošanas joma, atbilst tiem, kādi ir paredzēti minētajā tiesību aktā, Savienības interesēs noteikti ir tas, lai, nepieļaujot turpmākas interpretācijas atšķirības, normas, kuras ir pārņemtas no šā tiesību akta, tiktu interpretētas vienveidīgi".

Rodas konkrēts jautājums, vai šādas personas iesaistīšanos var pielīdzināt rīcībai "tirgotāja vārdā vai uzdevumā" Direktīvas 2011/83 2. panta 2. punkta un – attiecīgi – Civilkodeksa 312.b panta 1. un 2. punkta izpratnē.

56. Otrkārt, iesniedzējtiesai nav skaidrs, vai uz attiecīgo līzinga līgumu ar nobraukuma uzskaiti attiecas Direktīvas 2011/83 16. panta l) punktā un Civilkodeksa 312.g panta 2. punkta 9. apakšpunktā paredzētais izņēmums attiecībā uz atteikuma tiesībām saistībā ar automašīnu nomas pakalpojumiem. Šajā ziņā iesniedzējtiesa tostarp norāda, ka saskaņā ar *Oberlandesgericht München* (Federālās zemes Augstākā tiesa Minhenē, Vācija) 2020. gada 18. jūnija spriedumu [21] jēdziens "automašīnu noma" ietver automašīnu īstermiņa nomas līgumus, nevis līzinga līgumus ar nobraukuma uzskaiti.

57. Treškārt, iesniedzējtiesa vaicā, vai tāds līzinga līgums ar nobraukuma uzskaiti, par kādu ir strīds, var būt uzskatāms par "distances līgumu" Direktīvas 2002/65 2. panta a) punkta un Direktīvas 2011/83 2. panta 7. punkta izpratnē, ja patērētājam ir personisks kontakts tikai ar starpnieku, kurš ir tikai iesaistīts līguma sagatavošanā un kuram nav pilnvaru pārstāvēt tirgotāju, lai noslēgtu šo līgumu [22]. Tā tostarp norāda, ka saskaņā ar *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa) judikatūru šajos noteikumos paredzētais nosacījums par "viena vai vairāku informācijas pārraides līdzekļu ekskluzīvu izmantošanu" nav izpildīts, ja patērētājam līguma noslēgšanas sagatavošanas posmā ir personisks kontakts ar trešo personu, kas tirgotāja vārdā sniedz viņam informāciju par šo līgumu.

58. Šādos apstākļos *Landgericht Ravensburg* (Rāvensburgas apgabaltiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1. Par likumisko prezumpciju saskaņā ar [Civilkodeksa ievadlikuma] 247. panta 6. punkta 2. apakšpunkta trešo teikumu un 247. panta 12. punkta 1. apakšpunkta trešo teikumu:

a) Vai [Civilkodeksa ievadlikuma] 247. panta 6. punkta 2. apakšpunkta trešais teikums un 12. punkta 1. apakšpunkta trešais teikums, ciktāl tajos Direktīvas [2008/48] 10. panta 2. punkta p) apakšpunktā izvirzītajām prasībām pretrunā esoši līguma noteikumi tiek atzīti par atbilstošiem prasībām, kas izvirzītas [Civilkodeksa ievadlikuma] 247. panta 6. punkta 2. apakšpunkta pirmajā un otrajā teikumā, kā arī 12. punkta 1. apakšpunkta otrā teikuma 2) punkta b) apakšpunktā, neatbilst Direktīvas [2008/48] 10. panta 2. punkta p) apakšpunktam un 14. panta 1. punktam?

Ja atbilde ir apstiprinoša:

b) Vai no Savienības tiesībām, it īpaši Direktīvas [2008/48] 10. panta 2. punkta p) apakšpunkta un 14. panta 1. punkta, izriet, ka [Civilkodeksa ievadlikuma] 247. panta 6. punkta 2. apakšpunkta trešais teikums un 12. punkta 1. punkta trešais teikums nav jāpiemēro, ciktāl tajos Direktīvas [2008/48] 10. panta 2. punkta p) apakšpunktā izvirzītajām prasībām pretrunā esoši līguma noteikumi tiek atzīti par atbilstošiem prasībām, kas izvirzītas [Civilkodeksa ievadlikuma] 247. panta 6. punkta otrās daļas pirmajā un otrajā teikumā, kā arī 12. punkta pirmās daļas otrā teikuma 2) apakšpunkta b) punktā?

Ja atbilde uz 1.b) jautājumu ir noliedzoša:

[21] Lieta 32 U 7119/19, DE:OLGMUEN:2020:0618.32U7119.19.0A, BeckRS2020,13248, 39. punkts.

[22] Kā norādījusi iesniedzējtiesa, ja līzinga līgums ar nobraukuma uzskaiti tiek kvalificēts par distances līgumu, līzinga ņēmējam ir atteikuma tiesības saskaņā ar Civilkodeksa 312.g panta 1. punktu.

2. Par obligāti norādāmo informāciju atbilstoši Direktīvas [2008/48] 10. panta 2. punktam:

   a) Vai Direktīvas [2008/48] 10. panta 2. punkta p) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka kredītlīgumā norādāmajam dienā maksājamo procentu apmēram ir jāizriet aritmētiski no līgumā norādītās līgumiskās aizņēmuma likmes?

   b) Vai Direktīvas [2008/48] 10. panta 2. punkta l) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka absolūtos skaitļos ir jānorāda kredītlīguma noslēgšanas brīdī spēkā esošā nokavējuma procentu likme vai vismaz spēkā esošā atsauces procentu likme (šajā gadījumā – procentu pamatlikme atbilstoši Civilkodeksa 247. pantam), uz kuras pamata aprēķina spēkā esošo nokavējuma procentu likmi kopā ar piemaksu (šajā gadījumā – piecus procentpunktus atbilstoši Civilkodeksa 288. panta 1. punkta otrajam teikumam), un vai patērētājs ir jāinformē par atsauces procentu likmi (procentu pamatlikme) un tās mainīgumu?

   c) Vai Direktīvas [2008/48] 10. panta 2. punkta t) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka kredītlīguma tekstā ir jāsniedz informācija par būtiskajiem formālajiem priekšnoteikumiem, lai piekļūtu ārpustiesas sūdzību un/vai pārsūdzību mehānismam?

   Ja vismaz uz vienu no 2. jautājuma a)–c) punktiem tiek sniegta apstiprinoša atbilde:

   d) Vai Direktīvas [2008/48] 14. panta 1. punkta otrās daļas b) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka atteikuma termiņu sāk skaitīt tikai tad, kad ir tikusi sniegta pilnīga un satura ziņā pareiza informācija atbilstoši Direktīvas [2008/48] 10. panta 2. punktam?

   Ja atbilde ir noliedzoša:

   e) Kādi ir noteicošie kritēriji, lai, neņemot vērā nepilnīgu un satura ziņā nepareizu informāciju, izraisītu atteikuma termiņa skaitīšanas sākumu?

   Ja atbilde uz iepriekšējo 1.a) jautājumu un/vai vismaz uz vienu no 2.a)–c) jautājumiem ir apstiprinoša:

3. Par atteikuma tiesību zaudēšanu atbilstoši [Direktīvas 2008/48] 14. panta 1. punkta pirmajai daļai:

   a) Vai atteikuma tiesības atbilstoši Direktīvas [2008/48] 14. panta 1. punkta pirmajai daļai var zaudēt?

   Ja atbilde ir apstiprinoša:

   b) Vai tiesību zaudēšanas gadījumā runa ir par atteikuma tiesību ierobežošanu laika ziņā, kas ir jāreglamentē parlamenta izdotā likumā?

   Ja atbilde ir noliedzoša:

   c) Vai tiesību zaudēšanas subjektīvā ziņā priekšnoteikums ir tāds, ka patērētājs zināja par viņa atteikuma tiesību pastāvēšanas turpināšanos vai vismaz viņam ir jāattaisno sava nezināšana rupjas nolaidības izpratnē?

   Ja atbilde ir noliedzoša:

d) Vai kreditora iespēja sniegt kredītņēmējam informāciju atbilstoši Direktīvas [2008/48] 14. panta 1. punkta otrās daļas b) apakšpunktam vēlāk un tādējādi izraisīt atteikuma termiņa skaitīšanas sākumu liedz piemērot labticīgi tiesību zaudēšanas noteikumus?

Ja atbilde ir noliedzoša:

e) Vai minētais ir saderīgs ar spēkā esošajiem starptautisko tiesību principiem, kuri Vācijas tiesnesim ir saistoši saskaņā ar *Grundgesetz* (Pamatlikums)?

Ja atbilde ir apstiprinoša:

f) Kā Vācijas tiesību piemērotājam ir jāatrisina pretruna starp saistošajām starptautisko tiesību prasībām un Eiropas Savienības Tiesas izvirzītajām prasībām?

4. Par patērētāja atteikuma tiesību ļaunprātīgas izmantošanas pieņēmumu atbilstoši Direktīvas [2008/48] 14. panta 1. punkta pirmajai daļai:

a) Vai atteikuma tiesību izmantošana atbilstoši Direktīvas [2008/48] 14. panta 1. punkta pirmajai daļai var būt ļaunprātīga?

Ja atbilde ir apstiprinoša:

b) Vai atteikuma tiesību ļaunprātīgas izmantošanas pieņēmuma gadījumā runa ir par atteikuma tiesību ierobežošanu, kas ir jāreglamentē parlamenta izdotā likumā?

Ja atbilde ir noliedzoša:

c) Vai atteikuma tiesību ļaunprātīgas izmantošanas pieņēmuma subjektīvā ziņā priekšnoteikums ir tāds, ka patērētājs zināja par viņa atteikuma tiesību pastāvēšanas turpināšanos vai vismaz viņam ir jāattaisno sava nezināšana rupjas nolaidības izpratnē?

Ja atbilde ir noliedzoša:

d) Vai kreditora iespēja sniegt kredītņēmējam informāciju atbilstoši Direktīvas [2008/48] 14. panta 1. punkta otrās daļas b) apakšpunktam vēlāk un tādējādi izraisīt atteikuma termiņa skaitīšanas sākumu liedz izdarīt pieņēmumu par atteikuma tiesību ļaunprātīgu izmantošanu atbilstoši labticības principam?

Ja atbilde ir noliedzoša:

e) Vai minētais ir saderīgs ar spēkā esošajiem starptautisko tiesību principiem, kuri Vācijas tiesnesim ir saistoši saskaņā ar Pamatlikumu?

Ja atbilde ir apstiprinoša:

f) Kā Vācijas tiesību piemērotājam ir jāatrisina pretruna starp saistošajām starptautisko tiesību prasībām un Eiropas Savienības Tiesas izvirzītajām prasībām?

5. Vai transportlīdzekļa līzinga līgumi ar nobraukuma uzskaiti un termiņu no aptuveni diviem līdz trīs gadiem, kuri ir noslēgti, izmantojot standarta veidlapu, kas izslēdz parastās līguma uzteikuma tiesības, un saskaņā ar kuriem patērētājam ir jānodrošina transportlīdzekļa *KASKO* apdrošināšana, turklāt viņš ir atbildīgs par prasījumu tiesību saistībā ar trūkumiem izvirzīšanu

pret trešām personām (it īpaši pret transportlīdzekļa tirgotāju un ražotāju), un viņš uzņemas arī zaudējuma, bojājumu un citu vērtības samazināšanās risku, ietilpst Direktīvas [2011/83] un/vai Direktīvas [2008/48], un/vai Direktīvas [2002/65] piemērošanas jomā? Vai šajā ziņā tie ir kredītlīgumi Direktīvas [2008/48] 3. panta c) punkta izpratnē un/vai līgumi par finanšu pakalpojumiem Direktīvas [2011/83] 2. panta 12. punkta, kā arī Direktīvas [2002/65] 2. panta b) punkta izpratnē?

6. Ja transportlīdzekļa līzinga līgumi ar nobraukuma uzskaiti, kā aprakstīts piektajā prejudiciālā jautājumā, ir līgumi par finanšu pakalpojumiem:

   a) Vai par nepārvietojamām uzņēmuma telpām Direktīvas [2011/83] 2. panta 9. punkta izpratnē ir uzskatāmas arī tādas personas uzņēmuma telpas, kura tirgotāja labā uzsāk darījumus ar patērētājiem, bet kurai pašai nav pārstāvības tiesību noslēgt attiecīgos līgumus?

      Ja atbilde ir apstiprinoša:

   b) Vai tas tā ir arī tad, ja persona, kura sagatavo līgumu, no uzņēmējdarbības viedokļa darbojas citā nozarē un/vai regulatīvi un/vai civiltiesiski nav pilnvarota slēgt līgumus par finanšu pakalpojumiem?

7. Ja atbilde uz 6.a) vai b) jautājumu ir noliedzoša:

   Vai Direktīvas [2011/83] 16. panta l) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka uz transportlīdzekļa līzinga līgumiem ar nobraukuma uzskaiti (kā aprakstīts 5. prejudiciālā jautājumā) attiecas šis izņēmums?

8. Ja transportlīdzekļa līzinga līgumi ar nobraukuma uzskaiti (kā aprakstīts 5. prejudiciālā jautājumā) ir līgumi par finanšu pakalpojumiem:

   a) Vai distances līgums Direktīvas [2002/65] 2. panta a) punkta un Direktīvas [2011/83] 2. panta 7. punkta izpratnē pastāv arī tad, ja līguma apspriešanas laikā personisks kontakts bija tikai ar personu, kura tirgotāja labā uzsāk darījumus ar patērētājiem, bet kurai pašai nav pārstāvības tiesību noslēgt attiecīgos līgumus?

      Ja atbilde ir apstiprinoša:

   b) Vai tas tā ir arī tad, ja persona, kura sagatavo līgumu, no uzņēmējdarbības viedokļa darbojas citā nozarē un/vai regulatīvi un/vai civiltiesiski nav pilnvarota slēgt līgumus par finanšu pakalpojumiem?"

B. Lieta C-47/21

59. F. F. kā patērētājs 2017. gada 12. aprīlī noslēdza aizdevuma līgumu ar *C. Bank AG* par summu 15 111,70 EUR lietota transportlīdzekļa iegādei privātai lietošanai.

60. Automašīnu tirgotājs, no kura F. F. iegādājās transportlīdzekli, kredītlīguma sagatavošanā un noslēgšanā darbojās kā *C. Bank* kredīta starpnieks un izmantoja bankas sniegto standarta veidlapas līgumu. Pārdošanas cena bija 14 880 EUR. Pēc pirmās iemaksas 2000 EUR apmērā ats-

kaitīšanas atlikums 12 880 EUR apmērā bija jāfinansē ar aizdevumu. Minētajā aizdevuma līgumā ir paredzēta atmaksa 60 ikmēneša maksājumos, kā arī galīgais maksājums noteiktas summas apmērā.

61. Tajā ir ietverts šāds noteikums [23]:

"Atteikuma tiesības

Kredītņēmējs var atteikties no līguma 14 dienu laikā, nenorādot uz atsaukuma iemesliem. Termiņu sāk skaitīt pēc līguma noslēgšanas, taču tikai pēc tam, kad kredītņēmējs ir saņēmis visu obligāti norādāmo informāciju saskaņā ar [Civilkodeksa] 492. panta 2. punktu (piemēram, informāciju par kredīta veidu, neto kredīta summu, līguma termiņu). [..]"

62. Īpašumtiesības uz transportlīdzekli tika nodotas *C. Bank* kā garantija aizdevuma atmaksai. Pēc aizdevuma piešķiršanas F. F. pienācīgi maksāja noteiktos ikmēneša maksājumus. 2020. gada 1. aprīlī viņš atteicās no aizdevuma līguma. *C. Bank* noraidīja viņa atteikumu.

63. Iesniedzējtiesai iesniegtajā prasībā F. F. prasa, lai, atgriežot transportlīdzekli *C. Bank*, tiktu atmaksāti viņa veiktie ikmēneša maksājumi un pirmā iemaksa automašīnu tirgotājam, proti, 10 110,11 EUR. F. F. arī prasa, lai tiktu konstatēts, ka *C. Bank* novēloti pieņēma atpakaļ transportlīdzekli. F. F. apgalvo, ka viņa atteikums ir spēkā, pamatojoties uz to, ka atteikuma termiņš vēl nebija sācies, jo informācija par atteikuma tiesībām nebija skaidra un viņam tika sniegta nepareiza obligāti norādāmā informācija.

64. *C. Banka* apgalvo, ka prasība ir jānoraida kā nepamatota. Tā norāda, ka ir sniegusi F. F. visu obligāti norādāmo informāciju, izmantojot likumisko paraugu, tāpēc šī informācija esot uzskatāma par pareizu saskaņā ar Civilkodeksa ievadlikuma 247. panta 6. punkta 2. apakšpunkta pirmo un trešo teikumu. Tādējādi F. F. atteikums esot bijis nokavēts. Pakārtoti *C. Bank* apgalvo, ka F. F. rīcība ir tiesību ļaunprātīga izmantošana.

65. Pirmkārt, iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai valsts tiesības, kas nosaka likumības prezumpciju, ir saderīgas ar Direktīvu 2008/48 un vai tai nav jāpiemēro minētās tiesības, ja tā uzskata to par lietderīgu. Lai gan *C. Bank* izmantoja likumisko paraugu, tā neesot to darījusi pareizi, ciktāl tā sniedza arī informāciju par saistītiem līgumiem, kas F. F. nebija būtiski, jo viņš nebija noslēdzis šādus līgumus. Tā kā šajā lietā ir izpildīti *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa) noteiktie kritēriji, lai konstatētu tiesību ļaunprātīgu izmantošanu, F. F. nevarot apgalvot, ka likumības prezumpcija nav piemērojama. Iesniedzējtiesa arī norāda tos pašus apsvērumus, kas izklāstīti šo secinājumu 50. un 51. punktā.

66. Otrkārt, iesniedzējtiesa lūdz precizējumu par informāciju, kas patēriņa kredītlīgumos jāiekļauj saskaņā ar Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta l), r) un t) apakšpunktu. Tā vaicā, vai tas, ka sniegtā informācija ir tikai nepilnīga vai satura ziņā nepareiza, var liegt sākt skaitīt atteikuma termiņu.

67. Treškārt, iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai patērētāja atteikuma tiesību izmantošanai patērētāju kredītlīguma gadījumā var būt iestājies noilgums Civilkodeksa 242. pantā nostiprinātā labticības principa pārkāpuma dēļ.

[23] Minētais noteikums atbilst Civilkodeksa ievadlikuma 7. pielikumā norādītajam likumiskajam paraugam, kas minēts Civilkodeksa ievadlikuma 247. panta 6. punkta 2. apakšpunkta trešajā teikumā.

68. Ceturtkārt, iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai un ar kādiem nosacījumiem patēriņa kredītlīguma gadījumā patērētāja atteikuma tiesību izmantošana var tikt uzskatīta par ļaunprātīgu. Šajā ziņā iesniedzējtiesa norāda uz apsvērumiem šo secinājumu 54. punktā.

69. Piektkārt, iesniedzējtiesa lūdz precizējumu par patērētāja tiesībām uz veikto ikmēneša maksājumu atmaksu apstākļos, kad kredītlīgums, no kura patērētājs ir atteicies, ir saistīts ar preču pārdošanas līgumu. Kā uzskata *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa), valsts tiesībās [24] ir paredzēts, ka tad, ja patērētājs atsakās no kredītlīguma, kas saistīts ar līgumu par transportlīdzekļa iegādi, kreditors [25] var atteikties atmaksāt ikmēneša maksājumus un – attiecīgā gadījumā – pirmo iemaksu, līdz transportlīdzeklis tam tiek atdots vai līdz patērētājs ir iesniedzis pierādījumus, ka ir to izdarījis. No civilprocesa viedokļa *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa), pēc analoģijas piemērojot Civilkodeksa 322. panta 2. punktu, uzskata, ka, ņemot vērā šo iepriekšējās restitūcijas prasību, pēc tam, kad patērētājs ir izmantojis savas atteikuma tiesības, prasība pret kreditoru par samaksu ir pamatota tikai tad, ja patērētājs ir vai nu aicinājis kreditoru pieņemt atpakaļ šo transportlīdzekli, tādējādi sniedzot kreditoram "faktisku piedāvājumu" Civilkodeksa 294. panta izpratnē, vai arī ir iesniedzis pierādījumus par transportlīdzekļa atgriešanu kreditoram.

70. Iesniedzējtiesai ir šaubas gan par iepriekšējas restitūcijas prasības, gan tās procesuālo seku saderību ar Direktīvas 2008/48 14. panta 1. punktā paredzēto atteikuma tiesību efektivitāti. Atteikuma tiesību īstenošana praksē būtu ievērojami ierobežota, ja patērētājam būtu jāatgriež transportlīdzeklis, pirms viņš būtu tiesīgs celt prasību par aizdevuma maksājumu atmaksu. Turklāt iesniedzējtiesa nav pārliecināta, vai Direktīvas 2008/48 14. panta 1. punktam ir tieša ietekme, kas nozīmē, ka iesniedzējtiesai nebūtu jāpiemēro iepriekš minētās valsts tiesību normas.

71. Sestkārt, iesniedzējtiesa, kuras sastāvā ir viens tiesnesis, apgalvo, ka no *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa) judikatūras izriet, ka saskaņā ar valsts procesuālo regulējumu tiesai, kuras sastāvā ir viens tiesnesis, nav tiesību iesniegt Tiesai lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam un ka šādā gadījumā lieta ir jānodod izskatīšanai tiesai, kuras sastāvā ir vairāki tiesneši. Tā vēlas noskaidrot, vai šis regulējums ir saderīgs ar LESD 267. pantu un, ja nav saderīgs, vai tas ir jāpiemēro.

72. Šādos apstākļos *Landgericht Ravensburg* (Rāvensburgas apgabaltiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālos jautājumus, kur 1., 3. un 4. jautājuma teksts ir identisks lietā C-38/21 uzdotajiem jautājumiem:

"1. [..]

Neatkarīgi no atbildēm uz 1.a) un b) jautājumu:

2. Par obligāti norādāmo informāciju atbilstoši Direktīvas [2008/48] 10. panta 2. punktam

a) (2.a) jautājums ir atsaukts);

b) Par Direktīvas [2008/48] 10. panta 2. punkta r) apakšpunktu:

[24] Civilkodeksa 358. panta 4. punkta pirmais teikums kopsakarā ar tā 357. panta 4. punkta pirmo teikumu.

[25] Skat. Civilkodeksa 358. panta 4. punkta piekto teikumu.

aa) Vai šis noteikums ir jāinterpretē tādējādi, ka informācija par kredīta pirmstermiņa atmaksas gadījumā noteiktu piemērojamo pirmstermiņa atmaksas kompensāciju kredītlīgumā ir jānorāda tik precīzi, ka patērētājs vismaz aptuveni var aprēķināt maksājamās kompensācijas apmēru?

(ja uz iepriekšējo jautājumu tiek atbildēts apstiprinoši):

bb) Vai Direktīvas [2008/48] 10. panta 2. punkta r) apakšpunktam un 14. panta 1. punkta otrajai daļai ir pretrunā valsts tiesiskais regulējums, atbilstoši kuram nepilnīgas informācijas gadījumā Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta r) apakšpunkta izpratnē atteikuma tiesību termiņu tomēr sāk skaitīt no līguma noslēgšanas brīža un zūd tikai kreditora tiesības uz kompensāciju par priekšlaicīgu kredīta atmaksu?

c) Vai Direktīvas [2008/48] 10. panta 2. punkta l) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka absolūtos skaitļos ir jānorāda kredītlīguma noslēgšanas brīdī spēkā esošā nokavējuma procentu likme vai vismaz spēkā esošā atsauces procentu likme (šajā gadījumā – procentu pamatlikme atbilstoši [Civilkodeksa] 247. pantam), uz kuras pamata aprēķina spēkā esošo nokavējuma procentu likmi kopā ar piemaksu (šajā gadījumā – piecus procentpunktus atbilstoši [Civilkodeksa] 288. panta 1. punkta otrajam teikumam), un vai patērētājs ir jāinformē par atsauces procentu likmi (procentu pamatlikme) un tās mainīgumu?

d) Vai Direktīvas [2008/48] 10. panta 2. punkta t) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka kredītlīguma tekstā ir jāsniedz informācija par būtiskajiem formālajiem priekšnoteikumiem, lai piekļūtu ārpustiesas sūdzību un/vai pārsūdzību mehānismam?

Ja atbilde uz vismaz vienu no 2.a)–d) jautājumiem ir apstiprinoša:

e) Vai Direktīvas [2008/48] 14. panta 1. punkta otrās daļas b) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka atteikuma termiņu sāk skaitīt tikai tad, kad ir tikusi sniegta pilnīga un satura ziņā pareiza informācija atbilstoši Direktīvas [2008/48] 10. panta 2. punktam?

Ja atbilde ir noliedzoša:

f) Kādi ir noteicošie kritēriji, lai, neņemot vērā nepilnīgu un satura ziņā nepareizu informāciju, izraisītu atteikuma termiņa skaitīšanas sākumu?

Ja atbilde uz iepriekšējo 1.a) jautājumu un/vai vismaz uz vienu no 2.a)–d) jautājumiem ir apstiprinoša:

3. [..].

4. [..].

5. Neatkarīgi no atbildes uz iepriekšējiem jautājumiem:

   a) Vai tiek ievērotas Savienības tiesības, it paši atteikuma tiesības atbilstoši Direktīvas [2008/48] 14. panta 1. punkta pirmajai daļai, ja saskaņā ar valsts tiesībām ar pārdošanas līgumu saistīta kredītlīguma gadījumā pēc patērētāja atteikuma tiesību efektīvas izmantošanas atbilstoši Direktīvas [2008/48] 14. panta 1. punktam:

      aa) patērētāja prasība pret kreditoru attiecībā uz samaksāto kredītmaksājumu atmaksu var tikt īstenota tikai tad, ja viņš kreditoram ir atdevis nopirkto priekšmetu vai ir pierādījis, ka viņš priekšmetu kreditoram ir nosūtījis?

      bb) patērētāja prasība par patērētāja veikto kredītmaksājumu atmaksu pēc pirkuma priekšmeta izsniegšanas uz laiku ir jānoraida kā nepamatota, ja kreditors, pieņemot pirkuma priekšmetu, nav pieļāvis kreditora nokavējumu?

      Ja atbilde ir noliedzoša:

   b) Vai no Savienības tiesību aktiem izriet, ka a) aa) un/vai a) bb) aprakstītās valsts tiesību normas nav piemērojamas?

   Neatkarīgi no atbildes uz iepriekšējo 1.–5. jautājumu:

6. Vai *Zivilprozessordnung* (Vācijas Civilprocesa kodekss) 348.a panta 2. punkta 1) apakšpunkts, ciktāl šis tiesiskais regulējums attiecas arī uz lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemšanu atbilstoši LESD 267. panta otrajai daļai, nav saderīgs ar valstu tiesu tiesībām iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. panta otrajai daļai un tāpēc tas nav jāpiemēro, pieņemot lūgumus sniegt prejudiciālu nolēmumu?”

C. Lieta C-232/21

73. Fakti, uz kuriem balstīts lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, ievērojami pārklājas ar faktiem lietā C-47/21. Pēc 2017. gada 30. jūnija, 2017. gada 28. marta, 2019. gada 26. janvāra un 2012. gada 31. janvāra aizdevuma pieteikumu iesniegšanas attiecīgi CR, AY, ML un BQ kā patērētāji noslēdza ar *Volkswagen Bank GmbH* (vai – CR gadījumā) ar tās filiāli *Audi Bank* aizdevuma līgumus par neto summām 21 418,66 EUR, 28 671,25 EUR, 18 972,74 EUR un 30 208,10 EUR. Katrs no šiem aizdevuma līgumiem bija paredzēts, lai finansētu lietotu transportlīdzekļu iegādi privātai lietošanai. CR, AY, ML un BQ iegādātā transportlīdzekļa pārdošanas cena bija attiecīgi 30 490 EUR, 31 920 EUR, 28 030 EUR un 27 750 EUR. CR, AY un ML veica pirmo iemaksu automašīnu tirgotājiem un finansēja pirkuma cenas atlikumu, kā arī dzīvības un invaliditātes apdrošināšanas izmaksas, izmantojot attiecīgi savus aizdevumus. BQ neveica pirmo iemaksu un visu transportlīdzekļa iegādes cenu kopā ar dzīvības un invaliditātes apdrošināšanas izmaksām samaksāja ar aizdevumu.

74. Aizdevuma līgumos ir ietverts noteikums, kas ir identisks vai ļoti līdzīgs noteikumam, kurš citēts šo secinājumu 61. punktā.

75. Automašīnu tirgotāji, no kuriem tika iegādāti transportlīdzekļi, darbojās kā kredīta starpnieki bankām saistībā ar aizdevuma līgumu sagatavošanu un noslēgšanu un izmantoja šo banku sniegto standarta līguma veidlapu. Aizdevuma atmaksa bija jāveic 48 (CR un AY gadījumā), 36 (ML gadījumā) un 60 (BQ gadījumā) ikmēneša maksājumos. CR, AY, ML un BQ bija jāveic arī galīgais maksājums noteiktā apmērā.

76. Pēc aizdevumu piešķiršanas CR, AY, ML un BQ pienācīgi maksāja noteiktos ikmēneša maksājumus. Tomēr attiecīgi 2019. gada 31. martā, 2019. gada 13. jūnijā, 2019. gada 16. septembrī un 2020. gada 20. septembrī viņi katrs atteicās no saviem aizdevuma līgumiem. CR, ML un BQ piedāvāja atdot transportlīdzekli bankas juridiskajā adresē apmaiņā pret viņu veikto maksājumu vienlaicīgu atmaksu. BQ atmaksāja aizdevumu pilnā apmērā. *Volkswagen Bank* un *Audi Bank* noraidīja visus minētos centienus atteikties no līguma.

77. CR, AY, ML un BQ iesniedzējtiesā cēla prasības pret *Volkswagen Bank* un *Audi Bank*. Viņi apgalvo – tā kā informācija par atteikuma tiesībām un pārējā obligāti norādāmā informācija viņiem nebija pienācīgi paziņota, atteikuma termiņš neesot sācies datumā, kad viņi atteicās no saviem attiecīgajiem aizdevuma līgumiem. CR tostarp pieprasa, lai vienlaikus ar transportlīdzekļa atgriešanu vai, pakārtoti, pēc tā atgriešanas viņam tiktu atmaksāti viņa samaksātie ikmēneša maksājumi, kā arī automašīnu tirgotājam samaksātā pirmā iemaksa. Viņš arī lūdz atzīt, ka viņam nav jāmaksā ne procenti, ne pamatsummas maksājumi no atteikuma dienas un ka banka ir novēloti pieņēmusi atpakaļ transportlīdzekli. ML prasījumi būtībā ir tādi paši kā CR prasījumi. AY galvenokārt lūdz atzīt, ka, sākot no atteikuma dienas, viņš vairs nav atbildīgs par viņam piešķirtā aizdevuma procentiem vai kapitālu. BQ galvenokārt lūdz atmaksāt samaksātos ikmēneša maksājumus un atzīt, ka banka ir novēloti pieņēmusi atpakaļ transportlīdzekli.

78. *Volkswagen Bank* un *Audi Bank* galvenokārt apgalvo, ka prasības būtu jānoraida kā nepamatotas. Tās apgalvo, ka, izmantojot likumisko paraugu, tās sniedza CR, AY, ML un BQ visu obligāti norādāmo informāciju un ka tādējādi 14 dienu atteikuma termiņš bija beidzies. CR un AY gadījumā tās pakārtoti apgalvo, ka atteikumam bija iestājies noilgums un ka tās pamatoti paļāvās uz to, ka šie patērētāji vairs neizmantos atteikuma tiesības pēc tam, kad būs izmantojuši transportlīdzekļus un regulāri maksājuši ikmēneša maksājumus. Attiecībā uz ML un BQ minētās bankas arī apgalvo, ka tās nav novēloti pieņēmušas atpakaļ transportlīdzekļus, jo šie patērētāji tām neesot izteikuši faktisku piedāvājumu Civilkodeksa 294. panta izpratnē.

79. Iesniedzējtiesa norāda, ka saskaņā ar *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa) judikatūru atteikuma tiesību zaudēšanas un ļaunprātīgas izmantošanas jautājumi ir jāizskata galvenokārt attiecībā uz līgumiem, kurus puses jau ir pilnībā izpildījušas.

80. Šādos apstākļos *Landgericht Ravensburg* (Rāvensburgas apgabaltiesa), pamatojoties uz apsvērumiem, kas būtībā ir līdzīgi šo secinājumu 65.–71. punktā izklāstītajiem, nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālos jautājumus, kur 1., 3. un 4.–6. jautājuma teksts ir gandrīz identisks lietā C-47/21 uzdotajiem jautājumiem:

“1. [..].

2. Par obligāti norādāmo informāciju atbilstoši Direktīvas [2008/48] 10. panta 2. punktam

   a) Vai Direktīvas [2008/48] 10. panta 2. punkta p) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka kredītlīgumā norādāmajam dienā maksājamo procentu apmēram ir jāizriet aritmētiski no līgumā norādītās līgumiskās aizņēmuma likmes?

b) [..].

Ja atbilde uz vismaz vienu no 2.a) un b) jautājumiem ir apstiprinoša:

c) Vai Direktīvas [2008/48] 14. panta 1. punkta otrās daļas b) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka atteikuma termiņu sāk skaitīt tikai tad, kad ir tikusi sniegta pilnīga un satura ziņā pareiza informācija atbilstoši Direktīvas [2008/48] 10. panta 2. punktam?

Ja atbilde ir noliedzoša:

d) Kādi ir noteicošie kritēriji, lai, neņemot vērā nepilnīgu un satura ziņā nepareizu informāciju, izraisītu atteikuma termiņa skaitīšanas sākumu?

Ja atbilde uz iepriekšējo 1. jautājuma a) punktu un/vai vismaz uz vienu no 2. jautājuma a) un b) punktiem ir apstiprinoša:

3. Par atteikuma tiesību zaudēšanu atbilstoši Direktīvas [2008/48] 14. panta 1. punkta pirmajai daļai

a) [..];

b) [..];

c) [..] Vai minētais ir spēkā arī attiecībā uz izbeigtiem līgumiem?

d) [..] Vai minētais ir spēkā arī attiecībā uz izbeigtiem līgumiem?

e) [..];

f) [..].

4. Par patērētāja atteikuma tiesību ļaunprātīgas izmantošanas pieņēmumu atbilstoši Direktīvas [2008/48] 14. panta 1. punkta pirmajai daļai

a) [..];

b) [..];

c) [..] Vai minētais ir spēkā arī attiecībā uz izbeigtiem līgumiem?

d) [..] Vai minētais ir spēkā arī attiecībā uz izbeigtiem līgumiem?

e) [..];

f) [..].

5. [..].

6. [..].”

IV. Tiesvedība Tiesā

81. Ar 2021. gada 22. aprīļa lēmumu Tiesas priekšsēdētājs apvienoja lietas C-38/21 un C-47/21 rakstveida un mutvārdu procesam, kā arī sprieduma taisīšanai.

82. Ar 2021. gada 3. augusta lēmumu iesniedzējtiesa atsauca 2.a) jautājumu lietā C-47/21, jo strīds vienā no abām lietām pamattiesvedībā tika atrisināts mierizlīguma ceļā.

83. Lietā C-38/21 ar 2021. gada 24. augusta lēmumu lūgt prejudiciālu nolēmumu iesniedzējtiesa nolēma iesniegt sava sākotnējā lūguma papildinājumu un uzdot papildu prejudiciālus jautājumus.

84. Ar 2022. gada 31. maija lēmumu Tiesa apvienoja lietu C-232/21 un apvienotās lietas C-38/21 un C-47/21 mutvārdu procesā un sprieduma taisīšanai.

85. *BMW Bank*, *C. Bank*, *Volkswagen Bank* un *Audi Bank*, Vācijas valdība un Eiropas Komisija iesniedza rakstveida apsvērumus. Minētie lietas dalībnieki un CR rakstiski atbildēja uz Tiesas 2022. gada 31. maijā uzdoto jautājumu.

86. 2022. gada 7. septembra tiesas sēdē CR, *BMW Bank*, *C. Bank*, *Volkswagen Bank* un *Audi Bank*, Vācijas valdība un Komisija sniedza mutvārdu paskaidrojumus un atbildēja uz Tiesas jautājumiem.

V. Juridiskā analīze

87. Tiesa lūdz, lai šajos secinājumos tiktu izskatīti šādi jautājumi:

— pirmais jautājums lietās C-38/21, C-47/21 un C-232/21;

— otrais jautājums lietās C-38/21, C-47/21 un C-232/21, ciktāl tas attiecas uz atteikuma termiņa skaitīšanas sākšanu gadījumā, ja patērētājam tiek sniegta nepilnīga vai satura ziņā nepareiza informācija;

— ceturtais jautājums lietās C-38/21, C-47/21 un C-232/21, ciktāl tas, atsaucoties uz patērētāja rīcību pēc atkāpšanās no līguma, paredz paļauties uz tiesību ļaunprātīgas izmantošanas doktrīnu, lai ierobežotu atteikuma tiesību izmantošanu, un par to, kāda nozīme šajā kontekstā ir tam, ka puses bija pilnībā izpildījušas līgumu;

— piektais jautājums lietās C-47/21 un C-232/21;

— piektais, sestais un septītais jautājums lietā C-38/21.

88. Lai sniegtu noderīgu atbildi iesniedzējtiesai, ierosināšu arī atbildi uz astoto jautājumu lietā C-38/21.

89. Mana analīze par šiem jautājumiem ir iedalīta divās daļās. Vispirms izskatīšu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu lietā C-38/21, sākot ar 5. jautājumu, kas attiecas uz līzinga līguma ar nobraukuma uzskaiti raksturu. Atbilde uz šo jautājumu nosaka, uz kuriem no pārējiem jautājumiem ir jāatbild. Pēc tam pievērsīšos iesniedzējtiesas uzdotajiem jautājumiem lietās C-47/21 un C-232/21.

A. Lieta C-38/21

1. Par piekto jautājumu lietā C-38/21

90. Ar šo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai uz tādu transportlīdzekļa līzinga līgumu ar nobraukuma uzskaiti, kāds aplūkots izskatāmajā lietā, attiecas Direktīvas 2002/65, Direktīvas 2008/48 vai Direktīvas 2011/83 piemērošanas joma.

91. Saskaņā ar iesniedzējtiesas, *BMW Bank* un Vācijas valdības sniegto aprakstu šāda līguma mērķis ir par ikmēneša maksājumu nodot līzinga ņēmēja rīcībā transportlīdzekli uz laiku no diviem līdz trim gadiem, nosakot transportlīdzeklim nobraukuma ierobežojumu. Pēc šā laikposma beigām, ja nobraukums pārsniedz saskaņoto, līzinga ņēmējs maksā līzinga devējam kompensāciju. Turpretī, ja nobraukums ir mazāks par saskaņoto, līzinga ņēmējs saņem atmaksu no līzinga devēja. Līzinga ņēmējs uzņemas transportlīdzekļa nozaudēšanas, bojājumu un cita veida vērtības samazinājuma risku visā līguma darbības laikā, un tāpēc viņam ir jānodrošina *KASKO* apdrošināšana. Turklāt līzinga ņēmējs ir atbildīgs par prasījumu tiesību saistībā ar trūkumiem izvirzīšanu pret trešām personām, it īpaši pret automašīnu tirgotāju un ražotāju. Līzinga līgums ar nobraukuma uzskaiti vai jebkurš atsevišķs līgums neuzliek līzinga ņēmējam saistības iegādāties transportlīdzekli. Visbeidzot – līzinga ņēmējs, beidzoties līguma termiņam, neuzņemas nekādu atlikušās vērtības garantiju; viņam ir pienākums atlīdzināt vērtības zudumu tikai tad, ja, atdodot transportlīdzekli, tiek konstatēts, ka tā stāvoklis neatbilst tā vecumam vai ir pārsniegts līgumā noteiktais nobraukuma ierobežojums.

92. Ierosinu piekto jautājumu lietā C-38/21 izskatīt trīs daļās. Pirmkārt, es nepārprotami uzskatu, ka iepriekš aprakstītais transportlīdzekļa līzinga līgums ar nobraukuma uzskaiti neietilpst Direktīvas 2008/48 piemērošanas jomā [26]. Direktīvas 2008/48 2. panta 1. punkts ir piemērojams kredītlīgumiem, kas definēti direktīvas 3. panta c) punktā. No Direktīvas 2008/48 2. panta 2. punkta d) apakšpunkta izriet, ka direktīva ir piemērojama līzinga līgumiem tikai tad, ja šādos līgumos vai atsevišķā līgumā ir paredzēts līzinga ņēmēja pienākums iegādāties līgumā paredzēto preci [27]. Tādējādi tikai šādos skaidri definētos apstākļos līzinga līgumus var uzskatīt par kredītlīgumiem Direktīvas 2008/48 izpratnē. No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu lietā C-38/21 ir saprotams, ka ne līzinga līgumā ar nobraukuma uzskaiti, ne kādā atsevišķā līgumā nav noteikts pienākums iegādāties attiecīgo transportlīdzekli.

93. Nepiekrītu iesniedzējtiesas argumentam, ka Direktīvas 2008/48 noteikumus ir iespējams piemērot pēc analoģijas, jo līzinga līgumi ar nobraukuma uzskaiti parasti ir paredzēti, lai līzinga darbības laikā pilnībā amortizētu transportlīdzekļa izmantošanu. Secinu to tā vienkāršā iemesla dēļ, ka Direktīva 2008/48 nepārprotami izslēdz no tās piemērošanas jomas līzinga līgumus bez iegādes saistībām [28]. Katrā ziņā, kā pamatoti norāda *BMW Bank* un Vācijas valdība, šajā gadījumā nepastāv juridisks vakuums, kas varētu pamatot atšķirīgu noteikumu piemērošanu pēc analoģijas.

[26] Visi lietas dalībnieki, kas iesniedza apsvērumus lietā C-38/21, kā arī *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa) piekrīt šim viedoklim.

[27] Uzskata, ka šādas saistības pastāv, ja kreditors par to nolemj vienpersoniski. Lietā C-38/21 *BMW Bank* norāda, ka tā nevarēja pieņemt šādu vienpusēju lēmumu. Tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

[28] Šajā nozīmē pēc analoģijas skat. spriedumu, 2019. gada 18. septembris, *Riel* (C-47/18, EU:C:2019:754, 43. punkts).

94. Otrkārt, kas attiecas uz Direktīvas 2002/65 piemērošanu, tās 1. panta 1. punktā ir norādīts, ka tās mērķis ir tuvināt dalībvalstu normatīvos un administratīvos aktus par patēriņa finanšu pakalpojumu tālpārdošanu[29]. Direktīvas 2002/65 2. panta b) punktā "finanšu pakalpojums" ir definēts kā "jebkurš bankas, kredīta, apdrošināšanas, personālo pensiju, ieguldījumu vai maksājuma rakstura pakalpojums"[30].

95. Piekrītu Vācijas valdības viedoklim, ka tāds līzinga līgums ar nobraukuma uzskaiti, par kādu ir strīds, nav līgums par "bankas [..] rakstura pakalpojumu" Direktīvas 2002/65 2. panta b) punkta izpratnē. Aplūkojamā līguma veidu gandrīz tikai un vienīgi piedāvā bankas, kas pieder transportlīdzekļu ražotājiem, kā tas ir šajā gadījumā, vai uzņēmumi, kas specializējas transportlīdzekļu līzingā, piemēram, automašīnu nomas uzņēmumi. Lai gan tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai, līzinga līgumi ar nobraukuma uzskaiti nav tirdzniecība tādā nozīmē, kādā ar to nodarbojas tā dēvētās "komercbankas". Fakts, ka banka ir līgumslēdzēja puse transportlīdzekļa līzinga līgumā ar nobraukuma uzskaiti, pats par sevi nav pietiekams, lai sniegto pakalpojumu uzskatītu par "bankas rakstura pakalpojumu". Kā paskaidrots turpmāk, lai tas tā būtu, ir nepieciešams, lai attiecīgajam līgumam būtu finansēšanas funkcija.

96. Jautājums drīzāk ir par to, vai šāds līzinga līgums var būt līgums par "bankas [..] rakstura pakalpojumu" Direktīvas 2002/65 2. panta b) punkta izpratnē. Tā kā minētajā direktīvā nav definēts jēdziens "kredīts", varētu atsaukties uz "kredītlīguma" definīciju Direktīvas 2008/48 3. panta c) punkta izpratnē, lai to interpretētu. Saskaņā ar šādu pieeju līzinga līgumi, kas neparedz iegādes saistības, nav saistīti ar "kredīta rakstura pakalpojumu", jo, kā paskaidrots šo secinājumu 92. punktā, tie nav kredītlīgumi Direktīvas 2008/48 izpratnē. Šis risinājums man šķiet nedaudz mākslīgs, jo nevar izslēgt, ka tad, kad likumdevējs ieviesa Direktīvu 2002/65, tas izmantoja plašāku jēdziena "kredīts" interpretāciju nekā tā, ko tas vēlāk izmantoja Direktīvā 2008/48.

97. Piekrītu lietas dalībnieku, kas iesniedza apsvērumus lietā C-38/21, paustajam viedoklim, ka atbilde uz šo jautājumu ir atkarīga no tā, kāds ir transportlīdzekļu līzinga līguma ar nobraukuma uzskaiti, kas neparedz saistības iegādāties šo transportlīdzekli, galvenais mērķis. Manuprāt, tikai tad, ja šim līgumam galvenokārt ir finansēšanas funkcija, to var uzskatīt par tādu, kas attiecas uz finanšu pakalpojumu un ietilpst attiecīgi Direktīvas 2002/65 piemērošanas jomā.

98. Piekrītu *BMW Bank* un Vācijas valdības vērtējumam, ka šāda līguma galvenais mērķis ir dot patērētājam iespēju noteiktā laika periodā izmantot viņa izvēlētu transportlīdzekli apmaiņā pret ikmēneša maksas samaksu.

99. Ir taisnība – kā apgalvo Komisija, ka saskaņā ar līzinga līgumu patērētājs saņem finansiālu palīdzību, lai atvieglotu preču vai īpašuma izmantošanu. Līzinga līgums aizstāj šīs kārtības finansējumu, kas patērētājam citos apstākļos ir jānodrošina. Kā Komisija arī samērā netieši norāda, šāds līgums ir "transportlīdzekļa izmantošanas finansēšanas" veids.

100. Manuprāt, tādam līzinga līgumam ar nobraukuma uzskaiti, kāds ir aplūkots pamattiesvedībā, stingri ņemot, nav finansēšanas funkcijas attiecībā uz patērētāju tādā nozīmē, ka tas ļauj viņam iegādāties transportlīdzekli ar atliktā maksājuma palīdzību. Kredīta devējs nenodrošina patērētājam kapitālu šim nolūkam. Tas iegādājas transportlīdzekli un ir tā īpašnieks līzinga līguma ar nobraukuma uzskaiti darbības laikā un pēc tā termiņa beigām, lai gan transportlīdzekli izvēlējās patērētājs. Patērētājs nav atbildīgs par to izmaksu pilnīgu amortizāciju, kas līzinga

[29] Direktīvas 2002/65 14. apsvērumā ir arī noteikts, ka šī direktīva "attiecas uz visiem finanšu pakalpojumiem, kas sniedzami no attāluma".

[30] Šī definīcija ir identiska definīcijai, kas ietverta Direktīvas 2011/83 2. panta 12. punktā, kur direktīvas 3. panta 3. punkta d) apakšpunktā ir paredzēts, ka šī direktīva nav piemērojama līgumiem par finanšu pakalpojumiem.

devējam radušās, iegādājoties transportlīdzekli, un saskaņā ar to veiktie maksājumi ne vienmēr kompensē šīs izmaksas. Līzinga devējs arī uzņemas riskus, kas saistīti ar transportlīdzekļa atlikušo vērtību līguma termiņa beigās. Kā pamatoti norāda Vācijas valdība, līzinga līgumā paredzētā kompensācija par transportlīdzekļa pārmērīgu vai nepietiekamu izmantošanu negarantē līzinga devējam priekšrocības, ko sniedz konkrēta atlikusī vērtība vai šī transportlīdzekļa izmantošanas pilnīga amortizācija.

101. Komisija arī norāda, ka saskaņā ar šādu līgumu patērētājs uzņemas tiesības un pienākumus, kas parasti pienākas transportlīdzekļa īpašniekam, tostarp atbildību par apdrošināšanas prēmijām, uzturēšanas izmaksām un nodokļiem, kā arī nozaudēšanas vai bojājumu risku. Patērētājs ir arī atbildīgs par visu prasījuma tiesību saistībā ar trūkumiem izvirzīšanu pret trešām personām. Šīs tiesības un pienākumi tomēr pastāv visu līzinga līgumā paredzēto transportlīdzekļa izmantošanas laiku un attiecas tikai uz riskiem, kuri izriet no šīs izmantošanas, kas galu galā ir patērētāja kompetencē.

102. Tāpēc uzskatu, ka transportlīdzekļa līzinga līgums ar nobraukuma uzskaiti, kas neparedz iegādes saistības, neietilpst Direktīvas 2002/65 piemērošanas jomā [31].

103. Treškārt, uzskatu, ka šāds līgums pēc būtības ir pakalpojumu līgums Direktīvas 2011/83, kas attiecas uz "jebkuru līgumu, kas noslēgts starp tirgotāju un patērētāju", izpratnē [32]. Direktīvā 2011/83 "pakalpojumu līgums" ir definēts kā jebkurš līgums, izņemot pārdošanas līgumu, tās 2. panta 5. punkta izpratnē [33], saskaņā ar kuru tirgotājs sniedz vai apņemas sniegt pakalpojumu patērētājam un patērētājs maksā vai apņemas maksāt tā cenu [34]. Šāda veida līgums nepārprotami ietver tādus līgumus kā lietā C-38/21 aplūkotie līgumi, saskaņā ar kuriem tirgotājs pret maksājumu nodod patērētājam tiesības izmantot transportlīdzekli noteiktu laikposmu [35].

104. Pilnīguma labad vēlos piebilst, ka mana veiktā analīze liek man secināt, ka attiecīgajam līzinga līgumam ar nobraukuma uzskaiti nav vienlaicīgs mērķis finansēt transportlīdzekļa izmantošanu un nodot tā izmantošanas tiesības. No tā izriet, ka es nepiekrītu Komisijas pieejai, saskaņā ar kuru Direktīva 2002/65 un Direktīva 2011/83 ir piemērojamas paralēli. Šāda pieeja neatbilst diviem faktiem. Katras direktīvas piemērošanas joma ir precīzi definēta. Pastāv vienots un nedalāms līgums, saskaņā ar kuru patērētājs izmanto transportlīdzekli par samaksu. Tādējādi vairāku direktīvu vienlaicīga piemērošana šim līgumam apdraudētu tiesisko drošību un mērķi nodrošināt patērētāju tiesību augstu aizsardzības līmeni.

105. Šādos apstākļos iesaku Tiesai uz 5. jautājumu lietā C-38/21 atbildēt tādējādi, ka transportlīdzekļu līzinga līgumi ar nobraukuma uzskaiti un termiņu no aptuveni diviem līdz trim gadiem, kuri noslēgti, izmantojot standarta veidlapu, kas izslēdz parastās līguma uzteikuma tiesības, un ja ne šādos līgumos, ne saistītā līgumā nav paredzētas patērētāja saistības iegādāties līguma priekšmetu, uzskatot, ka šādas saistības pastāv, ja līzinga devējs par to nolemj

[31] Mutvārdu uzklausīšanā Komisija nedaudz vilcinoties atzina, ka attiecīgais līzinga līgums ar nobraukuma uzskaiti ietilpst šīs direktīvas piemērošanas jomā.

[32] Direktīvas 2011/83 3. panta 1. punkts. Saskaņā ar direktīvas 3. panta 3. punkta d) apakšpunktu direktīva nav piemērojama līgumiem par finanšu pakalpojumiem.

[33] Direktīvas 2011/83 2. panta 5. punktā "pārdošanas līgums" ir definēts kā "jebkurš līgums, saskaņā ar kuru tirgotājs nodod vai apņemas nodot preču īpašumtiesības patērētājam un patērētājs maksā vai apņemas maksāt to cenu, tostarp jebkurš līgums, kura priekšmets ir gan preces, gan pakalpojumi".

[34] Spriedums, 2022. gada 31. marts, *CTS Eventim* (C-96/21, EU:C:2022:238, 31. punkts un tajā minētā judikatūra). No Direktīvas 2011/83 2. panta 6. punkta izriet, ka ar jēdzienu "pakalpojumu līgums" ir jāsaprot visi līgumi, uz kuriem neattiecas jēdziens "pārdošanas līgums" (spriedums, 2020. gada 12. marts, *Verbraucherzentrale Berlin*, C-583/18, EU:C:2020:199, 22. punkts).

[35] Kā norādīts šo secinājumu 100. punktā, attiecīgais līzinga līgums ar nobraukuma uzskaiti nenodod īpašumtiesības uz precēm. Banka saglabā īpašumtiesības uz transportlīdzekli līguma darbības laikā un pēc tā beigām.

vienpersoniski, un saskaņā ar kuriem patērētājam ir jānodrošina transportlīdzekļa *KASKO* apdrošināšana, ir jāuzņemas atbildība par prasījumu tiesību saistībā ar trūkumiem izvirzīšanu pret trešām personām (it īpaši automašīnu tirgotāju un ražotāju) un jāsedz nozaudēšanas, bojājumu un citas vērtības samazināšanās risks, ietilpst Direktīvas 2011/83 piemērošanas jomā. Tie nav nedz kredītlīgumi Direktīvas 2008/48 3. panta c) punkta izpratnē, nedz līgumi par finanšu pakalpojumiem Direktīvas 2011/83 2. panta 12. punkta un Direktīvas 2002/65 2. panta b) punkta izpratnē.

2. Par sesto jautājumu lietā C-38/21

106. Ar šo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai, ņemot vērā apstākļos, kādos tika noslēgts attiecīgais līzinga līgums ar nobraukuma uzskaiti, kā aprakstīts šo secinājumu 42. punktā, minētais līgums jāuzskata par "ārpus uzņēmuma telpām noslēgtu līgumu" Direktīvas 2011/83 2. panta 8. punkta izpratnē. Konkrētāk, tā vēlas noskaidrot, vai automašīnu tirgotāja telpas, kurās patērētājs iesniedz pieteikumu par transportlīdzekļa līzingu, ir uzskatāmas par tirgotāja "uzņēmuma telpām" minētās direktīvas 2. panta 9. punkta izpratnē, ja tirgotājs ir tikai iesaistīts līguma sagatavošanā bez pilnvarām noslēgt līgumu.

107. Direktīvas 2011/83 2. panta 8. punkta a) apakšpunktā "ārpus uzņēmuma telpām noslēgts līgums" ir definēts kā jebkurš starp tirgotāju un patērētāju noslēgts līgums, kas "noslēgts, fiziski klātesot tirgotājam un patērētājam vietā, kas nav tirgotāja uzņēmējdarbības telpās". Saskaņā ar minētās direktīvas 2. panta 9. punkta a) apakšpunktu "uzņēmuma telpas" ir "jebkuras nepārvietojamas mazumtirdzniecības telpas, kurās tirgotājs veic pastāvīgu darbību".

108. No Direktīvas 2011/83 22. apsvēruma izriet, ka jēdziens "uzņēmuma telpas" ir jāsaprot plaši un ka par tādām ir jāuzskata telpas, kuras pieder personai, kas darbojas tirgotāja vārdā vai uzdevumā, kā tas definēts šajā direktīvā. Direktīvas 2011/83 2. panta 2. punktā "tirgotājs" ir definēts kā jebkura fiziska vai juridiska persona, kura, tostarp ar jebkuras citas personas, kas darbojas šīs personas vārdā vai uzdevumā, starpniecību, saistībā ar līgumiem, uz kuriem attiecas šī direktīva, darbojas nolūkos, kas ir saistīti ar tās komercdarbību, uzņēmējdarbību, amatniecisko darbību vai profesiju.

109. No iepriekš minētā var secināt, ka izšķirošais kritērijs attiecībā uz to, vai personas, kas darbojas kā starpnieks – šajā gadījumā automašīnu tirgotāja –, uzņēmuma telpas var kvalificēt par tirgotāja "uzņēmuma telpām", nozīmē, ka šī persona darbojas tirgotāja vārdā vai viņa uzdevumā.

110. Saskaņā ar Direktīvas 2011/83 16. apsvērumu ar direktīvu nav paredzēts ietekmēt valsts tiesību aktus par juridisko pārstāvību, piemēram, noteikumus, kas nosaka personu, kura rīkojas tirgotāja vārdā vai viņa uzdevumā. No tā izriet, ka, lai atbildētu uz šo jautājumu, iesniedzējtiesai, ņemot vērā valsts tiesību aktus, ir jāizvērtē tiesiskās attiecības starp automašīnu tirgotāju un banku šīs lietas apstākļos un jānosaka, vai no šīm attiecībām var secināt, ka pirmais no tiem ir rīkojies otra vārdā vai uzdevumā.

111. Lai gan tas ir valsts tiesību jautājums, Direktīvā 2011/83 ir sniegtas dažas norādes par to, kā šis jautājums būtu jārisina. Šajā ziņā, lai gan Direktīvas 2011/83 2. panta 8. punkta a) apakšpunktā ir runa par līgumu, ko "noslēdz", manuprāt, lai starpnieka telpas tiktu uzskatītas par tirgotāja "uzņēmuma telpām", nav nepieciešams, lai starpniekam tiktu dots īpašs norādījums noslēgt līgumu ar patērētāju.

112. No tā izriet, ka starpnieka iesaistīšanās līguma sarunu posmā ir pietiekama, lai tā telpas tiktu uzskatītas par tirgotāja uzņēmuma telpām, ja šāda iesaistīšanās ir pietiekami būtiska un ietver starpnieka pienākumu sniegt patērētājam informāciju, uz kuru ir atsauce Direktīvas 2011/83 5. pantā.

113. Visbeidzot, šķiet, ka Direktīvas 2011/83 21. apsvērumā ir izklāstīts "ārpus uzņēmuma telpām noslēgtus līgumus" regulējošo noteikumu mērķis, saskaņā ar kuriem patērētājs, atrodoties ārpus tirgotāja uzņēmuma telpām, var būt pakļauts iespējamam psiholoģiskam spiedienam vai var saskarties ar pārsteiguma faktoru neatkarīgi no tā, vai patērētājs ir prasījis tirgotāja apmeklējumu [36]. Šie noteikumi acīmredzami nav paredzēti, lai aizsargātu patērētājus, kas spontāni apmeklē telpas, kurās var sagaidīt, ka viņus uzrunās, lai noslēgtu līgumus. No tā izriet – neesmu pārliecināts, ka patērētājs, kurš vēlas iegādāties transportlīdzekli, ir pārsteigts, ja, apmeklējot ar banku, kas piedāvā līzinga līgumus, saistītā automašīnu tirgotāja telpas, viņš saskaras ar piedāvājumiem noslēgt šāda veida līgumu.

114. Šādos apstākļos iesaku Tiesai uz sesto jautājumu lietā C-38/21 atbildēt, ka Direktīvas 2011/83 2. panta 9. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tās 2. panta 2. punktā definētās personas – kas rīkojas tirgotāja vārdā vai uzdevumā – uzņēmuma telpas ir uzskatāmas par šī tirgotāja "uzņēmuma telpām". Iesniedzējtiesai ir jāizvērtē, vai konkrētajos lietas apstākļos un saskaņā ar valsts tiesībām starpnieks ir rīkojies tirgotāja vārdā vai uzdevumā, lai apspriestu vai noslēgtu līzinga līgumu ar nobraukuma uzskaiti.

3. Par septīto jautājumu lietā C-38/21

115. Ar šo jautājumu iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 2011/83 16. panta l) punktā paredzētais izņēmums attiecībā uz atteikuma tiesībām ir piemērojams tādam līzinga līgumam ar nobraukuma uzskaiti, kāds aplūkots pamattiesvedībā.

116. Direktīvas 2011/83 9.–15. pantā patērētājam ir piešķirtas atteikuma tiesības pēc distances līguma vai ārpus uzņēmuma telpām noslēgta līguma, kā tie definēti attiecīgi direktīvas 2. panta 7. un 8. punktā, noslēgšanas un ir aprakstīti šo tiesību izmantošanas nosacījumi un kārtība. Direktīvas 2011/83 16. pantā ir paredzēti izņēmumi attiecībā uz atteikuma tiesībām, jo īpaši attiecībā uz automašīnu nomas pakalpojumu līgumiem, kuros ir noteikts konkrēts izpildes datums vai termiņš. Minētais noteikums ir jāinterpretē šauri, jo tas atkāpjas no Savienības patērētāju tiesību aizsardzības noteikumiem [37].

117. Vispirms attiecībā uz jautājumu, vai līzinga līgumi ar nobraukuma uzskaiti ir automašīnu nomas pakalpojumu sniegšanas līgumi; saskaņā ar judikatūru jēdziens "automašīnu nomas pakalpojumi" attiecas uz "transportlīdzekļa nodošanu patērētāja rīcībā" [38]. Tiesa ir arī atzinusi, ka automašīnu nomas līguma mērķis ir nodrošināt pasažieru pārvadāšanu [39]. Ņemot vērā šos elementus, sākotnēji varētu šķist, ka līzinga līgums ar nobraukuma uzskaiti, kura mērķis ir nodot transportlīdzekli patērētāja rīcībā, ietilpst jēdzienā "automašīnu nomas pakalpojumu sniegšana".

[36] Spriedums, 2018. gada 7. augusts, *Verbraucherzentrale Berlin* (C-485/17, EU:C:2018:642, 33. un 34. punkts).

[37] Spriedums, 2020. gada 14. maijs, *NK* (Mājas projekts) (C-208/19, EU:C:2020:382, 40. punkts un tajā minētā judikatūra).

[38] Šajā nozīmē skat. spriedumus, 2005. gada 10. marts, *easyCar* (C-336/03, EU:C:2005:150, 23., 26. un 27. punkts), un 2020. gada 12. marts, *Verbraucherzentrale Berlin* (C-583/18, EU:C:2020:199, 30. punkts).

[39] Spriedums, 2020. gada 12. marts, *Verbraucherzentrale Berlin* (C-583/18, EU:C:2020:199, 34. punkts).

118. Tomēr no Direktīvas 2011/83 49. apsvēruma izriet, ka tās 16. panta l) punkta mērķis ir aizsargāt tirgotājus pret risku, kas saistīts ar to, ka tirgotājs rezervē resursus, kurus gadījumā, ja īsteno atteikuma tiesības, viņam var būt grūti realizēt [40]. Tāpat no Tiesas judikatūras izriet, ka 16. panta l) punkta mērķis ir jo īpaši pasargāt konkrētus pakalpojumu sniedzējus no nesamērīgām sekām, kas rodas, atvieglojot atcelšanu ar īsu uzteikuma termiņu bez jebkādiem patērētāja izdevumiem vai paskaidrojumiem [41]. Atšķirībā no Komisijas neesmu pārliecināts par šāda riska vai nesamērīgu seku esību transportlīdzekļa līzinga līguma kontekstā. Līzinga devējam, kas paliek šī transportlīdzekļa īpašnieks, ir iespēja to izmantot citiem mērķiem, piemēram, iznomāt vai tālākpārdot, ja tiek izmantotas atteikuma tiesības. Attiecīgi uzskatu, ka Direktīvas 2011/83 16. panta l) punktā paredzētais izņēmums attiecībā uz atteikuma tiesībām nav piemērojams tādā lietā kā iesniedzējtiesā izskatāmā lieta. Šajā saistībā arī jānorāda, ka no fakta, ka izņēmums ir piemērojams, ja līgumā ir paredzēts "konkrēts izpildes datums vai termiņš", izriet, ka likumdevēja nolūks ir bijis iekļaut tikai automašīnu īstermiņa nomu.

119. Šādos apstākļos iesaku Tiesai uz septīto jautājumu lietā C-38/21 atbildēt, ka Direktīvas 2011/83 16. panta l) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā paredzētais izņēmums nav piemērojams transportlīdzekļu līzinga līgumiem ar nobraukuma uzskaiti.

4. Par astoto jautājumu lietā C-38/21

120. Ar šo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai tādu līzinga līgumu ar nobraukuma uzskaiti, kāds ir šajā lietā aplūkotais, var kvalificēt kā "distances līgumu" Direktīvas 2002/65 2. panta a) punkta un Direktīvas 2011/83 2. panta 7. punkta izpratnē, ja patērētājam ir personīgs kontakts tikai ar starpnieku, kurš sagatavo līgumu un var viņu informēt par piedāvāto pakalpojumu, bet nav pilnvarots pārstāvēt tirgotāju, lai noslēgtu šo līgumu.

121. Direktīvas 2011/83 2. panta 7. punktā "distances līgums" ir definēts kā jebkurš līgums, kas noslēgts starp tirgotāju un patērētāju saskaņā ar organizētu distances pārdošanas vai pakalpojumu sniegšanas shēmu, tirgotājam un patērētājam vienlaikus fiziski neatrodoties vienā vietā, un šā līguma noslēgšanai tiek ekskluzīvi izmantots viens vai vairāki distances saziņas līdzekļi līdz līguma noslēgšanas brīdim un pašā līguma noslēgšanas brīdī. Direktīvas 2002/65 2. panta a) punktā ir noteikta ļoti līdzīga definīcija [42].

122. Manuprāt, līgums nav noslēgts, "ekskluzīvi" izmantojot vienu vai vairākus distances saziņas līdzekļus "līdz" tā noslēgšanas brīdim, ja starpnieks tirgotāja vārdā vai uzdevumā ir piedalījies sarunās par šo līgumu, sniedzot patērētājam viņa klātbūtnē sīku informāciju par līguma saturu un atbildot uz viņa jautājumiem.

123. Direktīvas 2011/83 2. panta 2. punktā par tirgotāju tiek uzskatīta jebkura persona, kas rīkojas tirgotāja vārdā vai viņa uzdevumā. Man nešķiet, ka ir izšķiroša nozīme tam, ka šī persona nav pilnvarota rīkoties tirgotāja vārdā vai uzdevumā līguma noslēgšanas nolūkā, jo pietiek ar iesaistīšanos šādā statusā sarunu posmā. Šajā ziņā no Direktīvas 2011/83 20. apsvēruma izriet – lai gan distances līguma definīcija attiecas arī uz situācijām, kad patērētājs apmeklē uzņēmuma

[40] Spriedums, 2022. gada 31. marts, *CTS Eventim* (C-96/21, EU:C:2022:238, 44. punkts).

[41] Pēc analoģijas skat. spriedumu, 2005. gada 10. marts, *easyCar* (C-336/03, EU:C:2005:150, 28. punkts).

[42] Analīzi attiecinu tikai uz Direktīvas 2011/83 2. panta 7. punktu, jo, manuprāt, Direktīva 2002/65 nav piemērojama attiecīgajam līzinga līgumam ar nobraukuma uzskaiti.

telpas, lai iegūtu informāciju par precēm vai pakalpojumiem, un pēc tam risina sarunas un noslēdz līgumu distances ceļā, līgums, par kuru sarunas risinātas tirgotāja uzņēmuma telpās un kurš noslēgts, izmantojot distances saziņas līdzekļus, nav uzskatāms par distances līgumu.

124. Šajā lietā no iesniedzējtiesas izklāstītajiem faktiem izriet, ka automašīnu tirgotājs VK klātbūtnē aprēķināja dažādus līzinga līguma ar nobraukuma uzskaiti elementus (līzinga termiņu, pirmo iemaksu un ikmēneša maksājumu apmēru), apsprieda tos ar VK un bija tiesīgs un varēja atbildēt uz visiem VK jautājumiem. Šādos apstākļos varētu uzskatīt, ka VK ne tikai vāca informāciju par līzinga līgumu ar nobraukuma uzskaiti, bet drīzāk viņš "fiziski" bija iesaistīts ar automašīnu tirgotāju sarunās par šo līgumu, kas tādējādi nav uzskatāms par distances līgumu. Iesniedzējtiesai, ņemot vērā valsts tiesību aktus un konkrētās lietas apstākļus, ir jānoskaidro, vai tirgotājs bija pilnvarots rīkoties bankas vārdā vai tās uzdevumā vismaz attiecībā uz sarunām par attiecīgo līzinga līgumu ar nobraukuma uzskaiti un vai šī tirgotāja iesaistes apjoms var tikt pielīdzināts sarunām.

125. Pilnīguma labad vēlos atzīmēt, ka iesniedzējtiesa nav norādījusi, vai līgums tika noslēgts saskaņā ar "organizētu distances pārdošanas vai pakalpojumu sniegšanas shēmu"[43]. Arī šajā ziņā minētajai tiesai ir jāpārbauda, vai šis faktors pastāv.

126. Tāpēc iesaku Tiesai uz astoto jautājumu lietā C-38/21 atbildēt, ka Direktīvas 2011/83 2. panta 7. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka līgumu nevar kvalificēt par distances līgumu, ja persona, kas darbojas tirgotāja vārdā vai uzdevumā, ir iesaistīta šā līguma apspriešanā patērētāja fiziskā klātbūtnē. Iesniedzējtiesai ir jāizvērtē, vai konkrētajos lietas apstākļos un saskaņā ar valsts tiesībām starpnieks ir rīkojies tirgotāja vārdā vai uzdevumā, lai risinātu sarunas par līzinga līgumu ar nobraukuma uzskaiti.

5. Starpsecinājumi

127. Ja, ņemot vērā no Tiesas saņemtās atbildes, iesniedzējtiesa konstatētu, ka attiecīgais līzinga līgums ar nobraukuma uzskaiti ir ārpus uzņēmuma telpām noslēgts līgums vai distances līgums un ka Direktīvas 2011/83 16. panta l) punktā paredzētais izņēmums attiecībā uz atteikuma tiesībām nav piemērojams šim līgumam, tai principā būtu jāsecina, ka VK bija šīs tiesības, pamatojoties uz minētās direktīvas 9. panta 1. punktu[44].

128. Šādos apstākļos iesniedzējtiesai joprojām būtu jāpārbauda, vai VK izmantoja šīs tiesības Direktīvas 2011/83 9. panta 2. punktā – iespējams, kopsakarā ar tās 10. pantu – noteiktajā termiņā. Tā kā nevar izslēgt, ka VK bija šādas atteikuma tiesības, trešais un ceturtais jautājums, ko iesniedzējtiesa uzdeva lietā C-38/21, ir būtiski, lai atrisinātu strīdu pamattiesvedībā[45]. Attiecībā uz atbildi uz ceturto jautājumu lietā C-38/21, kuru Tiesa ir lūgusi man izvērtēt, atsaucos uz savu vērtējumu par attiecīgo jautājumu lietās C-47/21 un C-232/21, kas izklāstīts šo secinājumu 149.–158. punktā.

[43] Skat. Direktīvas 2011/83 2. panta 7. punktu.

[44] Turpretī, ja iesniedzējtiesa konstatētu, ka attiecīgais līzinga līgums ar nobraukuma uzskaiti nav nedz uzņēmuma telpās noslēgts līgums, nedz distances līgums, vai arī ka tas ir uzņēmuma telpās noslēgts līgums vai distances līgums, bet uz to attiecas Direktīvas 2011/83 16. panta l) punktā paredzētais izņēmums attiecībā uz atteikuma tiesībām, tai principā būtu jāsecina, ka VK nebija šādu tiesību.

[45] Savā sākotnējā lūguma papildinājumā iesniedzējtiesa norāda, ka gadījumā, ja Tiesa secinātu, ka attiecīgais līzinga līgums ar nobraukuma uzskaiti neietilpst Direktīvas 2008/48 piemērošanas jomā, lietā C-38/21 uzdotajam pirmajam un otrajam jautājumam vairs nav nozīmes.

B. Lietas C-47/21 un C-232/21

1. Par pirmo jautājumu lietās C-47/21 un C-232/21

129. Ar pirmo jautājumu lietās C-47/21 un C-232/21 būtībā tiek vaicāts, vai Direktīva 2008/48 nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kas nosaka tiesisku prezumpciju, ka tirgotājs izpilda savu pienākumu informēt patērētāju par atteikuma tiesībām, iekļaujot līgumā noteikumu, kas atbilst likumiskajam paraugam, kurš neatbilst minētās direktīvas prasībām. Vai tādā gadījumā iesniedzējtiesai nav jāpiemēro šis valsts tiesiskais regulējums?

130. Attiecībā uz jautājuma pirmo daļu jānorāda, ka lietās C-47/21 un C-232/21 aplūkotajos aizdevuma līgumos katrā ir ietverts noteikums, saskaņā ar kuru atteikuma termiņš sākas pēc līguma noslēgšanas, bet ne pirms aizņēmējs ir saņēmis visu obligāti norādāmo informāciju, uz ko ir atsauce Civilkodeksa 492. panta 2. punktā. Minētajā tiesību normā savukārt ir atsauce uz Civilkodeksa ievadlikuma 247. panta 6.–13. punktu, kurā savukārt ir atsauce uz citām Civilkodeksa normām. Šāda veida noteikums praktiski ir identisks tam, kuru Tiesa spriedumā *Kreissparkasse Saarlouis* atzina par esošu pretrunā Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta p) apakšpunktam [46].

131. Attiecīgais noteikums minētajos aizdevuma līgumos atbilst arī paraugam, kas noteikts Civilkodeksa ievadlikuma 7. pielikuma tobrīd spēkā esošajā redakcijā [47]. Civilkodeksa ievadlikuma 247. panta 6. punkta 2. apakšpunkta trešajā teikumā un 247. panta 12. punkta 1. apakšpunkta trešajā teikumā ir noteikta likumības prezumpcija, saskaņā ar kuru, ja līgumā ir ietverts šim paraugam atbilstošs noteikums, tas atbilst likumā noteiktajām prasībām attiecībā uz informācijas par atteikuma tiesībām sniegšanu.

132. Attiecībā uz informāciju, uz kuru ir atsauce Direktīvas 2008/48 10. pantā, Tiesa ir nospriedusi, ka direktīvas 10. panta 2. punkta p) apakšpunkts nepieļauj, ka kredītlīgumā ir atsauce uz valsts tiesību normu, kurā savukārt ir atsauce uz citām valsts tiesību normām. No tā izriet, ka arī valsts tiesiskais regulējums, kas nosaka likumības prezumpcija, kā aprakstīts šo secinājumu 131. punktā, nav saderīgs ar minēto direktīvu. Šķiet, ka lielākā daļa lietas dalībnieku Tiesā piekrīt šim viedoklim. Vācijas valdība gan savos rakstiskajos apsvērumos, gan tiesas sēdē pat norādīja, ka Civilkodeksa ievadlikuma 7. pielikumā noteiktais likumiskais paraugs ir grozīts no 2021. gada 15. jūniju, lai tas atbilstu interpretācijai, ko Tiesa pieņēma spriedumā *Kreissparkasse Saarlouis* [48].

133. Šī jautājuma otrā daļa attiecas uz juridiskajām sekām, kādas rastos, konstatējot Civilkodeksa ievadlikuma 247. panta 6. punkta 2. apakšpunkta trešajā teikumā un 247. panta 12. punkta 1. apakšpunkta trešajā teikumā paredzētās likumības prezumpcijas nesaderību ar Direktīvu 2008/48.

134. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Tiesas sniegtā Savienības tiesību normas interpretācija izskaidro un precizē šīs normas nozīmi un piemērojamību, kā tā ir vai bija jāsaprot un jāpiemēro kopš tās spēkā stāšanās brīža. Šādi interpretēta tiesību norma tiesām jāpiemēro pat tiesiskajām attiecībām, kas radušās pēc normas stāšanās spēka un pirms lēmuma par lūgumu sniegt interpretāciju pieņemšanas, ja turklāt ir izpildīti nosacījumi, kuri ļauj kompetentajās tiesās uzsākt

[46] Skat. šo secinājumu 16. zemsvītras piezīmi.

[47] Lietās būtiskajā laikā Civilkodeksa ievadlikuma 7. pielikumā noteiktajā paraugā nebija norādīta visa informācija, kas jāsniedz aizņēmējam, bet bija tikai atsauce uz Civilkodeksa 492. panta 2. punktu.

[48] Skat. šo secinājumu 16. zemsvītras piezīmi.

tiesvedību attiecībā uz minētās tiesību normas piemērošanu [49]. Turklāt saskaņā ar pastāvīgo judikatūru valstu tiesu pienākums ir interpretēt, ciktāl iespējams, savas valsts tiesību aktus saskaņā ar Savienības tiesībām un nodrošināt indivīdiem iespēju saņemt tiesisko aizsardzību, ja viņu tiesības ir aizskartas, dalībvalstij pārkāpjot Savienības tiesības [50]. Šajā ziņā valsts tiesa nevar pamatoti uzskatīt, ka tai nav iespējams valsts tiesību normu interpretēt atbilstīgi Savienības tiesībām tikai tāpēc vien, ka šī norma ir pastāvīgi interpretēta ar šīm tiesībām nesaderīgi [51].

135. Valsts tiesas pienākumu atsaukties uz direktīvas saturu, kad tiek interpretētas un piemērotas attiecīgās valsts tiesības, tomēr ierobežo vispārējie tiesību principi. Turklāt tas nevar kalpot par pamatu valsts tiesību interpretācijai *contra legem* [52]. Pamatlietās iesniedzējtiesa norāda, ka *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa) ir nolēmusi, ka attiecīgo valsts tiesību normu interpretācija atbilstoši Direktīvai 2008/48 nav iespējama un tādējādi būtu *contra legem*. *C. Bank*, *Volkswagen Bank*, *Audi Bank* un Vācijas valdība atbalsta šo viedokli.

136. Ja valsts tiesa, kura savas kompetences īstenošanā tiek aicināta piemērot Savienības tiesību normas, nevar interpretēt valsts tiesības atbilstīgi Savienības tiesību prasībām, tai ir pienākums, ņemot vērā Savienības tiesību pārākumu, nodrošināt šādu normu pilnīgu iedarbību, vajadzības gadījumā pēc savas iniciatīvas nepiemērojot jebkuru pretrunā esošu valsts tiesību normu, pat ja tā pieņemta vēlāk, tai nelūdzot vai negaidot šādas normas iepriekšēju atcelšanu likumdošanas ceļā vai ar kādu citu konstitūcijā paredzētu metodi [53]. Tomēr uz tādu Savienības tiesību normu, kurai nav tiešas iedarbības, nevar atsaukties Savienības tiesību piemērošanas jomā ietilpstošā strīdā, lai nepiemērotu tai pretrunā esošu valsts tiesību normu [54].

137. Pamatlietās nav nepieciešams noteikt, vai attiecīgajiem Direktīvas 2008/48 noteikumiem ir tieša iedarbība. Kā Tiesa nesen atgādināja spriedumā *Thelen Technopark Berlin* [55] un kā *C. Bank*, *Volkswagen Bank*, *Audi Bank*, Vācijas valdība un Komisija norāda savos attiecīgajos rakstveida apsvērumos, saskaņā ar pastāvīgo judikatūru direktīva pati par sevi nevar radīt pienākumus privātpersonai, un tāpēc uz to nevar atsaukties attiecībā pret privātpersonu valsts tiesā. Tā kā pamattiesvedībā izskatāmie strīdi ir starp patērētājiem un privātbankām, iesniedzējtiesai nevar tikt prasīts nepiemērot attiecīgās valsts tiesību normas, atsaucoties tikai uz Direktīvu 2008/48.

138. Kā Komisija norāda savos rakstveida apsvērumos, Vācijas Federatīvajai Republikai tomēr var iestāties ārpuslīgumiskā atbildība, pamatojoties uz to, ka tās valsts tiesību normas bija pretrunā Direktīvai 2008/48. Kā Tiesa arī atgādināja spriedumā *Thelen Technopark Berlin* [56], lietas dalībnieks, kuram kaitē valsts tiesību neatbilstība Savienības tiesībām, varētu atsaukties uz judikatūru, kas izriet no sprieduma *Francovich* u.c. [57], lai attiecīgā gadījumā saņemtu atlīdzību par nodarīto kaitējumu.

139. Ņemot vērā iepriekš minēto, ierosinu Tiesai atbildēt uz pirmo jautājumu lietās C-47/21 un C-232/21 tādējādi, ka Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta p) apakšpunkts kopsakarā ar tās 14. panta 1. punktu ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu kā

[49] Spriedums, 2019. gada 5. septembris, *Pohotovosť* (C-331/18, EU:C:2019:665, 53. punkts un tajā minētā judikatūra).

[50] Spriedums, 2022. gada 18. janvāris, *Thelen Technopark Berlin* (C-261/20, EU:C:2022:33, 26. punkts un tajā minētā judikatūra).

[51] Spriedums 2019. gada 5. septembris, *Pohotovosť* (C-331/18, EU:C:2019:665, 55. punkts).

[52] Spriedums, 2022. gada 18. janvāris, *Thelen Technopark Berlin* (C-261/20, EU:C:2022:33, 28. punkts un tajā minētā judikatūra).

[53] Spriedums, 2019. gada 24. jūnijs, *Popławski* (C-573/17, EU:C:2019:530, 58. punkts un tajā minētā judikatūra).

[54] Turpat, 62. punkts.

[55] Spriedums, 2022. gada 18. janvāris, *Thelen Technopark Berlin* (C-261/20, EU:C:2022:33, 32. punkts un tajā minētā judikatūra).

[56] Turpat, 41. punkts un tajā minētā judikatūra.

[57] Spriedums, 1991. gada 19. novembris, *Francovich* u.c.(C-6/90 un C-9/90, EU:C:1991:428).

pamattiesvedībā izskatāmais, kas paredz likumības prezumpciju, saskaņā ar kuru, ja kredītlīgumā ir ietverts likumiskam paraugam atbilstošs noteikums, šis noteikums atbilst valsts tiesību aktu prasībām attiecībā uz informāciju par atteikuma tiesībām, lai gan tas neatbilst minētās direktīvas 10. panta 2. punkta p) apakšpunkta prasībām. Valsts tiesai, kas izskata strīdu starp privātpersonām, nav pienākuma, pamatojoties tikai uz Savienības tiesībām, nepiemērot šādu valsts tiesisko regulējumu, pat ja tas ir pretrunā Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta p) apakšpunktam, neskarot tā lietas dalībnieka tiesības, kuram kaitē valsts tiesību neatbilstība Savienības tiesībām, pieprasīt atlīdzību par izrietošajiem zaudējumiem vai kaitējumu.

140. Ņemot vērā piedāvāto atbildi uz šo jautājumu, manuprāt, nav vajadzības lemt par Vācijas valdības lūgumu ierobežot Tiesas sprieduma sekas līdz tā pasludināšanas dienai. Varētu atzīmēt, ka šis lūgums ir izteikts gadījumā, ja Tiesa uzskatītu, ka "likumības prezumpcijas jēdziens kā tāds, proti, neatkarīgi no tā, vai šī prezumpcija ir piemērojama apstākļos, kas atbilst Direktīvas [2008/48] 10. un 14. pantam, ir pretrunā Savienības tiesībām", vai arī ka šī prezumpcija nav jāpiemēro, jo tā ir pretrunā Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta p) apakšpunktam, un ka iepriekš minēta tiesību norma ir tieši piemērojama. Neviena no šīm divām situācijām šajā gadījumā nepastāv.

2. Par otro jautājumu lietās C-47/21 un C-232/21

141. Otrais jautājums, kas iedalīts vairākās daļās, attiecas uz informāciju, kas jāiekļauj patēriņa kredītlīgumā saskaņā ar Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punktu. Iesniedzējtiesa tostarp vaicā, vai saskaņā ar minētās direktīvas 14. panta 1. punktu atteikuma termiņu sāk skaitīt tikai tad, ja sniegtā informācija ir pilnīga un pareiza. Ja tā nav, tā vēlas noskaidrot, uz kādu kritēriju pamata nosaka, no kura brīža šo atteikuma termiņu uzskata par sākušos.

142. Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punktā minētā prasība kredītlīgumā iekļaut informāciju skaidrā un lakoniskā veidā ir paredzēta, lai patērētāji zinātu savas tiesības un pienākumus, kas izriet no šīs direktīvas[58]. Patērētājiem ir jāzina un labi jāsaprot šī informācija, lai pienācīgi izpildītu līgumu un jo īpaši lai varētu īstenot patērētāju tiesības, tostarp tiesības atkāpties no līguma[59]. Kā Tiesa norādīja spriedumā *Kreissparkasse Saarlouis*, šī prasība palīdz sasniegt ar Direktīvu 2008/48 izvirzīto mērķi, proti, patēriņa kredītu kontekstā attiecībā uz vairākām būtiskām jomām paredzēt pilnīgu un obligātu saskaņošanu, kas tiek uzskatīta par nepieciešamu, lai visiem Eiropas Savienības patērētājiem nodrošinātu augstu un līdzvērtīgu viņu interešu aizsardzības līmeni un sekmētu funkcionējoša patēriņa kredītu iekšējā tirgus izveidi[60].

143. Kā Komisija pamatoti norāda rakstveida apsvērumos, Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punktā ir atspoguļota aizsardzības sistēma, kura ir šīs direktīvas pamatā un balstās uz ideju, ka patērētājs salīdzinājumā ar kreditoru ir nelabvēlīgākā situācijā gan attiecībā uz iespēju risināt sarunas, gan attiecībā uz informētības līmeni, un šī situācija viņam liek piekrist kreditora iepriekš izstrādātajiem noteikumiem bez iespējas ietekmēt to saturu[61].

[58] Skat. Direktīvas 2008/48 31. apsvērumu un spriedumu *Kreissparkasse Saarlouis* (35. punkts un tajā minētā judikatūra). Skat. arī ģenerāladvokāta Dž. Hogana [*G. Hogan*] secinājumus apvienotajās lietās *Volkswagen Bank* u.c. (C-33/20, C-155/20 un C-187/20, EU:C:2021:629, 46. punkts).

[59] Spriedums *Kreissparkasse Saarlouis* (45. punkts).

[60] Turpat, 36. punkts un tajā minētā judikatūra. Skat. arī Direktīvas 2008/48 9. apsvērumu.

[61] Pēc analoģijas skat. spriedumu, 2015. gada 1. oktobris, *ERSTE Bank Hungary* (C-32/14, EU:C:2015:637, 39. punkts un tajā minētā judikatūra).

144. No Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta un 14. panta 1. punkta otrās daļas b) punkta interpretācijas izriet, ka 14 dienu atteikuma termiņš sākas no kredītlīguma noslēgšanas dienas, ja līgumā ir iekļauta visa obligāti norādāmā informācija. Ja noteikta obligāti norādāmā informācija patērētājam šajā dienā netiek sniegta, 14 dienu atteikuma termiņš sākas no dienas, kad patērētājs saņem trūkstošo informāciju.

145. Ņemot vērā Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta mērķi, kas izklāstīts šo secinājumu 142. punktā, un to, ka informācija, uz kuru ir atsauce šajā tiesību normā, ir jānorāda "skaidrā un lakoniskā veidā", tāpat kā Komisija domāju, ka obligāti norādāmā informācija ir jāuzskata par neietvertu šīs direktīvas izpratnē, ja tā ir tik nepilnīga vai satura ziņā nepareiza, ka tās saturs maldina patērētāju par viņa tiesībām un pienākumiem [62]. Iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai tas tā patiešām ir šajā gadījumā.

146. Mani nepārliecina arguments, ko *C. Bank*, *Volkswagen Bank*, *Audi Bank* un Vācijas valdība cenšas izsecināt no fakta, ka valsts tiesībās jau ir paredzētas sankcija gadījumā, ja kredītlīgumā ir iekļauta nepareiza obligāti norādāmā informācija, kā dēļ būtu nesamērīgi prasīt, lai atteikuma termiņš nesākas saskaņā ar Direktīvas 2008/48 14. panta 1. punkta otrās daļas b) punktu. Minētā atteikuma termiņa nesākšanās ir tiešas sekas tam, ka kreditors nav paziņojis patērētājam obligāti norādāmo informāciju, uz kuru ir atsauce šīs direktīvas 10. panta 2. punktā. Tā kā Direktīva 2008/48 paredz pilnīgu saskaņošanu, dalībvalstis nevar ignorēt vai nepiemērot tās 14. panta 1. punktu. Ievērojot šo secinājumu 145. punktā izklāstīto pamatojumu, šo prasību tādējādi nevar uzskatīt par nesamērīgu.

147. Vēlos piebilst, ka pretēji tam, ko apgalvo atbildētājas bankas, nav runa par "pastāvīga atteikuma termiņa" iestāšanos. Kā paskaidrošu šo secinājumu 150. punktā, tiklīdz puses ir pilnībā izpildījušas līgumu, atteikuma tiesības, kas paredzētas Direktīvas 2008/48 14. pantā, vairs nav izmantojamas.

148. Ņemot vērā iepriekš minēto, ierosinu Tiesai atbildēt uz otro jautājumu lietās C-47/21 un C-232/21, ka Direktīvas 2008/48 14. panta 1. punkta otrās daļas b) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka atteikuma termiņš sākas tikai tad, kad patērētājs ir saņēmis pilnīgu un satura ziņā pareizu obligāti norādāmo informāciju, kas prasīta saskaņā ar šīs direktīvas 10. panta 2. punktu, ja vien sniegtās informācijas nepilnīgums vai nepareizība satura ziņā neietekmē patērētāja spēju novērtēt viņa tiesību un saistību apjomu, un tas ir jāizvērtē valsts tiesai.

3. Par ceturto jautājumu lietās C-47/21 un C-232/21

149. Ar ceturto jautājumu lietās C-47/21 un C-232/21 [63] iesniedzējtiesa vaicā, vai un ar kādiem nosacījumiem patērētāja atteikuma tiesību izmantošana patēriņa kredītlīguma gadījumā var tikt uzskatīta par ļaunprātīgu. Tiesa lūdz, lai savu vērtējumu vēršu uz diviem aspektiem, pirmkārt, iespēju pamatot atteikuma tiesību izmantošanas ierobežojumu, atsaucoties uz patērētāja rīcību pēc atteikuma un, otrkārt, vai patērētājs var izmantot savas atteikuma tiesības, ja puses ir pilnībā izpildījušas kredītlīgumu [64].

[62] Attiecībā uz šo pēdējo punktu var norādīt, ka spriedumā *Home Credit Slovakia* Tiesa nosprieda, ka daži informācijas elementi, uz kuriem attiecas Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkts, pēc savas būtības nevar ietekmēt patērētāja iespēju novērtēt savu saistību apjomu. Tas attiecas, piemēram, uz direktīvas 10. panta 2. punkta v) apakšpunktā minēto kompetentās uzraudzības iestādes nosaukumu un adresi (spriedums, 2016. gada 9. novembris, C-42/15, EU:C:2016:842, 72. punkts).

[63] Kā norādīts šo secinājumu 128. punktā, turpmāk izklāstītie apsvērumi vienlīdz attiecas arī uz ceturto jautājumu lietā C-38/21.

[64] Šis otrais jautājuma aspekts attiecas uz lietu C-232/21, kurā BQ atmaksāja visu aizdevumu.

150. Attiecībā uz šā jautājuma otro aspektu atbalstu ģenerāladvokāta Dž. Hogana pieeju, kas pausta viņa secinājumos lietā *Volkswagen Bank* u.c.[65]. Konstatējis, ka Direktīvas 2008/48 14. panta 1. punkts nosaka *atteikuma* tiesības, nevis *atcelšanas* tiesības, un ka līguma izpilde ir dabisks mehānisms līgumsaistību izbeigšanai, viņš secināja, ka šī tiesību norma ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā ietvertās atteikuma tiesības vairs nevar izmantot pēc tam, kad abas puses ir pilnībā izpildījušas kredītlīgumu. Direktīvas 2008/48 34. apsvērums apstiprina viņa secinājumu. Tajā ir precizēts, ka Direktīvā 2008/48 ir paredzētas atteikuma tiesības ar nosacījumiem, kas ir līdzīgi Direktīvā 2002/65 paredzētajiem nosacījumiem, savukārt pēdējās minētās direktīvas 6. panta 2. punkta c) apakšpunktā ir precizēts, ka tajā paredzētās atteikuma tiesības neattiecas uz "līgumiem, kuru izpildījums ir pilnībā pabeigts pēc patērētāja skaidra lūguma, pirms patērētājs izmanto savas atteikuma tiesības". Ģenerāladvokāts Dž. Hogans turklāt norādīja, ka Direktīvas 2008/48 10. pantā paredzētā informēšanas pienākuma mērķis ir ļaut patērētājiem zināt savu tiesību un pienākumu apjomu līguma izpildes laikā. Šiem pienākumiem vairs nav nekādas nozīmes pēc tam, kad līgums ir pilnībā izpildīts.

151. Attiecībā uz pirmo aspektu Tiesa pēc tam, kad bija konstatējusi, ka Direktīvā 2008/48 nav ietverti noteikumi, kas regulētu ar šo direktīvu piešķirto patērētāja tiesību ļaunprātīgu izmantošanu, spriedumā *Volkswagen Bank* u.c. apstiprināja vispārējo Savienības tiesību principu, saskaņā ar kuru nevar ļaunprātīgi vai krāpnieciski atsaukties uz Savienības tiesību normām[66]. Tā izvērtēja attiecīgi, vai patērētāja atteikuma tiesību izmantošana saskaņā ar šīs direktīvas 14. panta 1. punktu ir ierobežota, jo attiecīgās lietas kontekstā piemēro šo vispārējo principu[67].

152. Iesaku šo analīzi Tiesai. Direktīvas 2008/48 14. pantā patērētājam ir skaidri noteiktas tiesības atteikties no kredītlīguma. Šo tiesību izmantošanai ir jāatbilst Savienības tiesībām, kuru neatņemama sastāvdaļa ir vispārējais tiesību ļaunprātīgas izmantošanas aizliegums. Arī šajā ziņā piekrītu ģenerāladvokāta Dž. Hogana secinājumos lietā *Volkswagen Bank* u.c. paustajam viedoklim, ka Savienības tiesību regulētajās jomās iespēja atsaukties uz no šīm tiesībām izrietošo tiesību izmantošanas ļaunprātīgu raksturu ir jāvērtē tikai attiecībā uz šo principu, nevis attiecībā uz jebkādām valsts tiesību prasībām[68].

153. Spriedumā *Cussens* u.c., kurā apstrīdēts atteikums atbrīvot no pievienotās vērtības nodokļa nekustamā īpašuma pārdošanu, Tiesa nolēma, ka ļaunprātīgas rīcības aizliegums neatkarīgi no valsts tiesību normas, ar ko tas tiek īstenots valsts tiesību sistēmā, var tieši tikt piemērots, lai pamatotu šādu atteikumu, un tas nav pretrunā tiesiskās drošības un tiesiskās paļāvības aizsardzības principiem[69]. No šīs judikatūras un no šo secinājumu 152. punktā minētā var secināt, ka Vācijas likumdevējam nav jāpieņem likums, kas pilnvarotu valsts tiesu ierobežot atteikuma tiesību izmantošanu, ja šo izmantošanu var uzskatīt par ļaunprātīgu[70].

154. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, lai tiktu pierādīta tiesību ļaunprātīga izmantošana, ir nepieciešams, pirmkārt, objektīvu apstākļu kopums, no kura izriet, ka, lai gan formāli piemērojamajā Savienības tiesiskajā regulējumā paredzētie nosacījumi ir ievēroti, šajā tiesiskajā regulējumā izvirzītais mērķis nav sasniegts, un, otrkārt, subjektīvs elements, ko veido vēlme iegūt

[65] Ģenerāladvokāta Dž. Hogana secinājumi apvienotajās lietās *Volkswagen Bank* u.c. (C-33/20, C-155/20 un C-187/20, EU:C:2021:629, 106.–108. punkts).

[66] Savienības regulējuma piemērošanu nevar paplašināt līdz tam, ka tiek ietverti darījumi, kas veikti nolūkā krāpnieciski vai ļaunprātīgi gūt labumu no Savienības tiesībās paredzētajām priekšrocībām (spriedums, 2018. gada 6. februāris, *Altun* u.c., C-359/16, EU:C:2018:63, 49. punkts un tajā minētā judikatūra).

[67] Spriedums, 2021. gada 9. septembris, *Volkswagen Bank* u.c. (C-33/20, C-155/20 un C-187/20, EU:C:2021:736, 120. un 121. punkts).

[68] Ģenerāladvokāta Dž. Hogana secinājumi lietā *Volkswagen Bank* u.c. (C-33/20, C-155/20 un C-187/20, EU:C:2021:629, 112. punkts).

[69] Spriedums, 2017. gada 22. novembris, *Cussens* u.c. (C-251/16, EU:C:2017:881, 44. punkts).

[70] Šajā nozīmē skat. iesniedzējtiesas ceturtā jautājuma b) punktu.

no Savienības tiesībām izrietošu labumu, mākslīgi radot apstākļus, kas vajadzīgi tā iegūšanai[71]. Lai gan Tiesa, sniedzot prejudiciālu nolēmumu, attiecīgā gadījumā var paredzēt klasifikāciju, lai palīdzētu iesniedzējtiesai šīs interpretācijas piemērošanā, visos gadījumos iesniedzējtiesa ir tā, kurai, ņemot vērā visus būtiskos faktus un apstākļus, ir jānoskaidro, vai izskatāmajā lietā pastāv faktori, kas veido ļaunprātīgu izmantošanu[72].

155. Spriedumā lietā *Volkswagen Bank* u.c. Tiesa savā vērtējumā aplūkoja tikai objektīvo elementu, nospriežot, ka gadījumā, ja tirgotājs nav sniedzis patērētājam Direktīvas 2008/48 10. pantā uzskaitīto informāciju un patērētājs nolemj atteikties no kredītlīguma pēc 14 dienu termiņa pēc tā noslēgšanas, šis tirgotājs nevar sūdzēties, ka patērētājs ir ļaunprātīgi izmantojis savas atteikuma tiesības, pat ja no līguma noslēgšanas līdz patērētāja atteikumam ir pagājis ilgs laiks. Šādu secinājumu Tiesa izdarīja pēc tam, kad konstatēja, ka Direktīvas 2008/48 14. panta mērķis ir ļaut patērētājam izvēlēties viņa vajadzībām vispiemērotāko līgumu. Tādējādi patērētājs var atteikties no noslēgtā līguma, kas izrādās nepiemērots viņa vajadzībām, pārdomu termiņa laikā. Turklāt Direktīvas 2008/48 14. panta 1. punkta otrās daļas b) apakšpunkta mērķis ir nodrošināt, ka patērētāji saņem visu informāciju, kas vajadzīga, lai novērtētu savu līgumisko saistību apjomu, un sodīt tirgotājus, kuri nesniedz viņiem šo informāciju[73].

156. Piekrītu pamattiesvedībā atbildētāju banku un Vācijas valdības paustajam viedoklim, ka, šādi nospriežot, Tiesa nav izslēgusi iespēju, ka konkrētā gadījumā, ko raksturo īpaši apstākļi, kuru vidū ir ne tikai pagājis noteikts laikposms, patērētāja atteikuma tiesību izmantošana varētu tikt uzskatīta par ļaunprātīgu[74]. Konkrētāk, uzskatu, ka principā no patērētāja rīcības pēc atteikuma var secināt, ka viņš ir ļaunprātīgi izmantojis tiesības, kas izriet no Direktīvas 2008/48 14. panta 1. punkta. Tā kā tiesību ļaunprātīgas izmantošanas esība prasa, lai valsts tiesas ņemtu vērā visus būtiskos faktus un apstākļus, tās var ņemt vērā arī faktus, kas radušies pēc atkāpšanās no līguma[75].

157. Patērētāja rīcība pēc atteikšanās no līguma varētu liecināt, ka Direktīvas 2008/48 14. panta mērķi, kas izklāstīti šo secinājumu 155. punktā, faktiski nav sasniegti vai, citiem vārdiem, ka atteikuma tiesību izmantošanas rezultāts ir pretrunā šiem mērķiem. Ņemot vērā šo rīcību, ir iespējams izdarīt secinājumus arī par subjektīvā elementa esību un – konkrētāk – konstatēt, ka patērētājs ir izmantojis savas atteikuma tiesības tikai ar mērķi mākslīgi iegūt ekonomiskas priekšrocības, kas nav paredzētas Savienības tiesībās.

158. Ņemot vērā iepriekš minēto, iesaku Tiesai interpretēt Direktīvas 2008/48 14. panta 1. punktu tādējādi, ka tajā paredzētās atteikuma tiesības vairs nevar izmantot pēc tam, kad puses ir pilnībā izpildījušas kredītlīgumu. Šī tiesību norma neliedz valsts tiesām konkrētā gadījumā, ko raksturo īpaši apstākļi, kuru vidū ir ne tikai pagājis noteikts laikposms, izvērtēt, vai patērētāja atteikuma tiesību izmantošana ir ļaunprātīga. Lai konstatētu šādas ļaunprātīgas izmantošanas esību konkrētā gadījumā, valsts tiesai ir jāņem vērā visi būtiskie fakti un apstākļi, tostarp – attiecīgā gadījumā – notikumi pēc šīs atteikšanās.

[71] Spriedums, 2021. gada 9. septembris, *Volkswagen Bank* u.c. (C-33/20, C-155/20 un C-187/20, EU:C:2021:736, 122. punkts un tajā minētā judikatūra).

[72] Spriedums, 2016. gada 14. aprīlis, *Cervati* un *Malvi* (C-131/14, EU:C:2016:255, 35. punkts un tajā minētā judikatūra).

[73] Spriedums, 2021. gada 9. septembris, *Volkswagen Bank* u.c. (C-33/20, C-155/20 un C-187/20, EU:C:2021:736, 123.–126. punkts).

[74] Komisija arī atzīst, ka gadījumā, ja gan objektīvi, gan subjektīvi apstākļi liecina par patērētāja ļaunprātīgu rīcību – kas ir jautājums, kurš jāizvērtē iesniedzējtiesai –, izņēmuma kārtā šim patērētājam var liegt izmantot atteikuma tiesības.

[75] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 13. marts, *SICES* u.c. (C-155/13, EU:C:2014:145, 34. punkts).

4. Par piekto jautājumu lietās C-47/21 un C-232/21

159. Ar piekto jautājumu lietās C-47/21 un C-232/21 iesniedzējtiesa vaicā, vai Direktīvas 2008/48 14. panta 1. punkts nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, kurā paredzēts, ka gadījumā, ja kredītlīgums, no kura patērētājs ir atteicies, ir saistīts ar pirkuma līgumu, šis patērētājs var pieprasīt kredīta maksājumu atmaksu tikai pēc tam, kad viņš kreditoram ir atdevis nopirkto priekšmetu vai iesniedzis pierādījumus, ka to ir atdevis. Iesniedzējtiesa arī nav pārliecināta par *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa) no šīs iepriekšējas restitūcijas prasības izdarīto secinājumu saderību ar Savienības tiesībām no civilprocesa viedokļa.

160. Kā pamatoti norāda Komisija, Direktīvā 2008/48 nav nevienas normas, kas regulētu sekas, kuras atteikšanās no kredītlīguma rada ar šo līgumu saistītam pirkuma līgumam [76].

161. Piekrītu Vācijas valdības un Komisijas nostājai, ka šādos apstākļos dalībvalstīm šīs sekas ir jānosaka savās valsts tiesībās. Direktīvas 2008/48 35. apsvērums apstiprina šo pieeju, jo tajā ir paredzēts, ka gadījumā, ja patērētājs atkāpjas no kredītlīguma, saistībā ar kuru viņš ir saņēmis preces, šai direktīvai "nebūtu jāierobežo kāds no dalībvalstu noteikumiem attiecībā uz jautājumiem par preču atdošanu vai kādu citu saistītu jautājumu" [77].

162. Šajās lietās no Vācijas valdības rakstveida apsvērumiem ir saprotams, ka attiecīgo valsts tiesību normu pamatā ir Direktīvas 2011/83 13. panta 3. punkts. Šāda pieeja pati par sevi nav nosodāma, ja vien šīs normas nav mazāk labvēlīgas nekā tās, kas reglamentē līdzīgas valsts tiesībām pakļautas situācijas (līdzvērtības princips), un nepadara ar Savienības tiesībām patērētājiem piešķirto tiesību īstenošanu praktiski neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtinošu (efektivitātes princips) [78].

163. Iesniedzējtiesa nelūdz Tiesu palīdzēt lemt, vai aplūkotais valsts tiesiskais regulējums atbilst līdzvērtības principam, Tiesai nav arī iesniegti nekādi materiāli, kas varētu radīt šaubas par tā atbilstību šim principam.

164. Attiecībā uz efektivitātes principu, ņemot vērā Tiesas rīcībā esošo informāciju un visas pārbaudes, ko var veikt iesniedzējtiesa, neesmu pārliecināts, ka iepriekšējas restitūcijas prasība kopumā var padarīt praktiski neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtinošu patērētāja atteikuma tiesību izmantošanu saskaņā ar Direktīvas 2008/48 14. panta 1. punktu. Iesniedzējtiesas paustās bažas būtībā ir balstītas uz pieņēmumu, ka kreditors apstrīdēs atteikuma spēkā esību un ka patērētājam ir jāvēršas tiesā, lai saņemtu jau samaksātu ikmēneša maksājumu atmaksu. Ja šīs prasības ietvaros izrādītos, ka transportlīdzekļa iepriekšēja restitūcija nav bijusi pamatota, patērētājam būtu jāmēģina transportlīdzekli atdot, tādējādi pakļaujot sevi papildu tiesvedības riskam. Ja iepriekšēja restitūcija būtu pamatota, patērētājam būtu jāceļ prasība par atlīdzību bez iespējas paturēt transportlīdzekli. Iesniedzējtiesa norāda arī uz to, ka profesionālās darbības veikšanai bieži vien ir nepieciešami transportlīdzekļi, kas ir saistīti ar ievērojamu kapitāla apjomu. Ja patērētājiem ir jāatgriež transportlīdzekļi kreditoriem, nezinot, vai atteikums ir spēkā, un līdz ar to arī nezinot termiņu, kurā viņi saņems atlīdzību, lai varētu iegādāties aizvietojošus transportlīdzekļus, patērētāji nevarēs izmantot tiesības atteikties no līguma.

[76] Šāds kredītlīgums ir kvalificējams par "saistītu kredītlīgumu", ja ir izpildīti Direktīvas 2008/48 3. panta n) punkta nosacījumi.

[77] Skat. arī ģenerāladvokāta Dž. Hogana secinājumus lietā *Volkswagen Bank* u.c. (C-33/20, C-155/20 un C-187/20, EU:C:2021:629, 126.–128. punkts).

[78] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 16. jūlijs, *Caixabank* un *Banco Bilbao Vizcaya Argentaria* (C-224/19 un C-259/19, EU:C:2020:578, 83. punkts).

165. Dažādie apsvērumi, kurus sīki izklāstījusi iesniedzējtiesa, šķiet, ir spekulatīvi. Ar tiem nepietiek, lai konstatētu, ka iepriekšējas restitūcijas prasība rada būtisku šķērsli, kas varētu atturēt patērētājus no atteikuma tiesību izmantošanas. Kā atbildētājas bankas un Vācijas valdība paskaidroja gan savos rakstveida apsvērumos, gan tiesas sēdē, un tām pēc būtības netika iebilsts, ir diezgan izplatīta prakse, ka patērētājs pēc atteikuma tiesību izmantošanas neatgriež transportlīdzekli, bet turpina to izmantot, nekompensējot kreditoram tā nolietojumu šajā laikposmā.

166. Vēl jo mazāk esmu pārliecināts par efektivitātes principa pārkāpumu izskatāmajās lietās, jo Direktīvas 2011/83 13. panta 3. punktā ir paredzēts, ka gadījumā, ja patērētājs atkāpjas no pārdošanas līguma, uz kuru attiecas šī direktīva, tirgotājs var aizturēt samaksātās cenas atmaksu līdz brīdim, kad preces ir atdotas vai patērētājs iesniedz pierādījumus par to, ka tās ir atdotas.

167. Uz piektā jautājuma otro daļu, manuprāt, būtu jāatbild tāpat kā uz pirmo. Kā paskaidro Vācijas valdība savos rakstveida apsvērumos, tas, ka *Bundesgerichtshof* (Federālā augstākā tiesa) pēc analoģijas piemēro Civilkodeksa 322. panta 2. punktu, ir tikai iepriekšējas restitūcijas prasības procesuālas sekas.

168. Šādos apstākļos iesaku Tiesai uz piekto jautājumu lietās C-47/21 un C-232/21 atbildēt, ka Direktīvas 2008/48 14. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas pieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru ar pirkuma līgumu saistīta kredītlīguma gadījumā pēc patērētāja atteikuma tiesību faktiskas izmantošanas patērētāja prasība pret kreditoru par samaksāto aizdevuma maksājumu atmaksu nav ceļama, kamēr patērētājs nav atdevis kreditoram nopirkto priekšmetu vai nav iesniedzis pierādījumus par tā atdošanu kreditoram. Patērētāja celtā prasība par samaksāto aizdevuma maksājumu atmaksu pēc tam, kad viņš ir atdevis nopirkto priekšmetu, ir noraidāma kā nepamatota, ja kreditors nav kavējies pieņemt šo priekšmetu.

VI. Secinājumi

169. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, iesaku Tiesai uz *Landgericht Ravensburg* (Rāvensburgas apgabaltiesa, Vācija) uzdotajiem jautājumiem atbildēt šādi:

1) Transportlīdzekļu līzinga līgumi ar nobraukuma uzskaiti un termiņu no aptuveni diviem līdz trīs gadiem, kuri ir noslēgti, izmantojot standarta veidlapu, kas izslēdz parastās līguma uzteikuma tiesības, ja ne šajos līgumos, ne atsevišķā līgumā nav paredzētas patērētāja saistības iegādāties līguma priekšmetu, uzskatot, ka šādas saistības pastāv, ja līzinga devējs par to nolemj vienpersoniski, un saskaņā ar kuriem patērētājam ir jānodrošina transportlīdzekļa *KASKO* apdrošināšana, turklāt viņš ir atbildīgs par prasījumu tiesību saistībā ar trūkumiem izvirzīšanu pret trešām personām (it īpaši pret transportlīdzekļa tirgotāju un ražotāju), un viņš uzņemas arī zaudējuma, bojājumu un citu vērtības samazināšanās risku, ietilpst Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/83/ES (2011. gada 25. oktobris) par patērētāju tiesībām un ar ko groza Padomes Direktīvu 93/13/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 1999/44/EK un atceļ Padomes Direktīvu 85/577/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 97/7/EK piemērošanas jomā. Tie nav nedz kredītlīgumi Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/48/EK (2008. gada 23. aprīlis) par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ Padomes Direktīvu 87/102/EEK 3. panta c) punkta izpratnē, nedz līgumi par finanšu pakalpojumiem Direktīvas 2011/83 2. panta 12. punkta un Eiropas Parlamenta un Padomes

Direktīvas 2002/65/EK (2002. gada 23. septembris) par patēriņa finanšu pakalpojumu tālpārdošanu un grozījumiem Padomes Direktīvā 90/619/EEK un Direktīvās 97/7/EK un 98/27/EK 2. panta b) punkta izpratnē.

2) Direktīvas 2011/83 2. panta 9. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tās 2. panta 2. punktā definētās personas – kas rīkojas tirgotāja vārdā vai uzdevumā – uzņēmuma telpas ir uzskatāmas par šī tirgotāja "uzņēmuma telpām". Iesniedzējtiesai ir jāizvērtē, vai konkrētajos lietas apstākļos un saskaņā ar valsts tiesībām starpnieks ir rīkojies tirgotāja vārdā vai uzdevumā, lai apspriestu vai noslēgtu līzinga līgumu ar nobraukuma uzskaiti.

3) Direktīvas 2011/83 16. panta l) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā paredzētais izņēmums nav piemērojams transportlīdzekļu līzinga līgumiem ar nobraukuma uzskaiti.

4) Direktīvas 2011/83 2. panta 7. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka līgumu nevar kvalificēt par distances līgumu, ja persona, kas darbojas tirgotāja vārdā vai uzdevumā, ir iesaistīta šā līguma apspriešanā patērētāja fiziskā klātbūtnē. Iesniedzējtiesai ir jāizvērtē, vai konkrētajos lietas apstākļos un saskaņā ar valsts tiesībām starpnieks ir rīkojies tirgotāja vārdā vai uzdevumā, lai apspriestu līzinga līgumu ar nobraukuma uzskaiti.

5) Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta p) apakšpunkts kopsakarā ar tās 14. panta 1. punktu ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu kā pamattiesvedībā izskatāmais, kas paredz likumības prezumpciju, saskaņā ar kuru, ja kredītlīgumā ir ietverts likumiskam paraugam atbilstošs noteikums, šis noteikums atbilst valsts tiesību prasībām attiecībā uz informāciju par atteikuma tiesībām, lai gan tas neatbilst minētās direktīvas 10. panta 2. punkta p) apakšpunkta prasībām. Valsts tiesai, kas izskata strīdu starp privātpersonām, nav pienākuma, pamatojoties tikai uz Savienības tiesībām, nepiemērot šādu valsts tiesisko regulējumu, pat ja tas ir pretrunā Direktīvas 2008/48 10. panta 2. punkta p) apakšpunktam, neskarot tā lietas dalībnieka tiesības, kuram kaitē valsts tiesību neatbilstība Savienības tiesībām, pieprasīt atlīdzību par izrietošajiem zaudējumiem vai kaitējumu.

6) Direktīvas 2008/48 14. panta 1. punkta otrās daļas b) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka atteikuma termiņš sākas tikai tad, kad patērētājam ir sniegta pilnīga un satura ziņā pareiza obligāti norādāmā informācija, kas prasīta saskaņā ar šīs direktīvas 10. panta 2. punktu, ja vien sniegtās informācijas nepilnīgums vai nepareizība satura ziņā neietekmē patērētāja spēju novērtēt viņa tiesību un saistību apjomu, bet tas ir jāizvērtē valsts tiesai.

7) Direktīvas 2008/48 14. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā paredzētās atteikuma tiesības vairs nevar izmantot pēc tam, kad puses ir pilnībā izpildījušas kredītlīgumu. Šī tiesību norma neliedz valsts tiesām konkrētā gadījumā, ko raksturo īpaši apstākļi, kuru vidū ir ne tikai pagājis noteikts laikposms, izvērtēt, vai patērētāja atteikuma tiesību izmantošana ir ļaunprātīga. Lai konstatētu šādas ļaunprātīgas izmantošanas esību konkrētā gadījumā, valsts tiesai ir jāņem vērā visi būtiskie fakti un apstākļi, tostarp – attiecīgā gadījumā – notikumi pēc šīs atteikšanās.

8) Direktīvas 2008/48 14. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas pieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru ar pirkuma līgumu saistīta kredītlīguma gadījumā pēc patērētāja atteikuma tiesību faktiskas izmantošanas patērētāja prasība pret kreditoru par samaksāto aizdevuma maksājumu atmaksu nav ceļama, kamēr patērētājs nav atdevis kreditoram nopirkto priekšmetu vai nav iesniedzis pierādījumus par tā atdošanu kreditoram, un

patērētāja celtā prasība par samaksāto aizdevuma maksājumu atmaksu pēc tam, kad viņš ir atdevis nopirkto priekšmetu, ir noraidāma kā nepamatota, ja kreditors nav kavējies pieņemt šo priekšmetu.